

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

**Makroekonomický vývoj a současný stav španělské
ekonomiky**

Markéta Kmochová

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekonomických teorií

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Markéta Kmochová

Provoz a ekonomika

Název práce

Makroekonomický vývoj a současný stav španělské ekonomiky

Název anglicky

Macroeconomic Development and Current Condition of Spanish Economy

Cíle práce

Cílem práce je zhodnotit vývoj a stav ekonomiky Španělska. Budou identifikovány hlavní události, které ovlivnily španělskou ekonomiku. V rámci práce dojde také k regionálnímu srovnání a komparaci s vybranými státy. V práci budou vyhodnoceny faktory, které nejvýznamněji pozitivně a negativně ovlivňují ekonomický rozvoj tohoto státu.

Metodika

Pro zpracování literární rešerše bude využita metoda studia odborné literatury. Vzhledem k zaměření práce budou informace získávány nejen z českých materiálů, ale podstatné budou i zahraniční, především španělské. Aktuální informace budou čerpány z odborných časopisů a internetových zdrojů. Významným zdrojem dat jsou databáze Instituto Nacional de Estadística (statistický úřad), Banco de España (centrální banka Španělska). Využita bude metoda deskripce, komparace, analýzy a syntézy.

Doporučený rozsah práce40-55 stran

Doporučené zdroje Informací

- FARRELL, Mary. Spain in the EU: the road to economic convergence. New York: PALGRAVE, 2001. 216 s. ISBN 03-337-4963-4
- HELÍSEK, Mojmír. Makroekonomie: základní kurs. 2. přeprac. vyd. Slaný: Melandrium, 2002, 326 s. ISBN 80-861-7525-1
- HINDLS, Richard, HRONOVA Stanislava a Ilja NOVAK Ilja. Metody statistické analýzy pro ekonomy. 2. přepracované vyd. Praha: Management Press, 2000. 259 s. ISBN 80-7261-013-9
- CHALUPA, Jiří. Španělsko. 2. aktualiz. vyd. Praha: Libri, 2010, 219 s. ISBN 978-807-2774-784
- UBIETO ARTETA, Antonio. Dějiny Španělska. Překlad Simona Binková. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1995. 911 s. ISBN 80-710-6117-4

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

Ing. Dana Stará, Ph.D.

Elektronicky schváleno dne 3. 9. 2014**doc. Ing. Josef Brčák, CSc.**

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2014**Ing. Martin Pelikán, Ph.D.**

Děkan

V Praze dne 12. 03. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Makroekonomický vývoj a současný stav španělské ekonomiky" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 16.3.2015

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala paní Ing. Daně Staré, Ph.D., vedoucí mé bakalářské práce, za odborné vedení, věcné připomínky, rady, trpělivost a čas, který mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnovala. Poděkování též patří mé rodině za podporu a trpělivost.

Makroekonomický vývoj a současný stav španělské ekonomiky

Macroeconomic Development and Current Condition of Spanish Economy

Souhrn

Španělsko je typické svou decentralizací a vnitřní nerovnoměrností. Španělsko si během staletí prošlo vzestupy a pády, které měly pozitivní i negativní vliv na dnešní podobu Španělska. Otevření nových možností a dynamický růst španělské ekonomiky následoval po vstupu Španělska do Evropského společenství. Vstupem do společenství se Španělsko stalo stabilnější a věrohodnější zemí. S počátkem nového milénia se španělská ekonomika zařadila mezi nejsilnější ekonomiky světa.

Po propuknutí krize, zhroucení trhu s nemovitostmi a stavebního sektoru se Španělská ekonomika dostala do problémů, se kterými se vypořádává dodnes. Ekonomická situace Španělska není nijak příznivá ani přes vládní snahy. Španělská ekonomika se potýká s vysokou mírou nezaměstnaností, vysokou zadlužeností státu a se zápornou obchodní bilancí.

Klíčová slova: Euro, Evropská unie, Hospodářská krize, Hrubý domácí produkt, Inlace, Mzda, Nezaměstnanost, Španělsko, Veřejný dluh, Zahraniční obchod.

Summary

Spain is typical of its decentralisation and the internal inequality. Through the centuries Spain has undergone ups and downs, which have had positive and also negative impact to current form of Spain. The opening of new possibilities and the dynamic growth of the Spanish economy have followed when Spain became part of European Community. After joining into the community, Spain has become more stable and more credible country. With the beginning of the new millennium, the Spanish economy has become one of the strongest economies in the world.

The Spanish economy has run into problems through the collapse of the real estate market consequently of the construction sector. The economic situation in Spain is not favorable, despite the Government's efforts. The Spanish economy is struggling with high unemployment, high debt levels of the State and with a negative trade balance.

Keywords: Euro, European union, Economic crisis, Gross domestic product, Inflation, Wage, Unemployment rate, Foreign trade, Spain, Public debt.

Seznam zkratk

BDE	Banco de España Centrální banka Španělska
ECB	Evropská centrální banka
EHS	Evropský hospodářský systém
EMS	Evropský měnový systém
EMU	Evropská měnová unie
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
HDP	Hrubý domácí produkt
MMF	Mezinárodní měnový fond
OBSE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OEHS	Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci
OSN	Organizace spojených národů
PSOE	Partido Socialista Obrero Español Španělská socialistická dělnická strana
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
UCD	Unión de Centro Democrático Demokratická unie středu
USA	Spojené státy americké

Obsah

1. Úvod	11
2. Cíl a metodika práce.....	12
2.1. Cíl práce.....	12
2.2. Metodika	12
3. Teoretická východiska.....	13
3.1. Všeobecná charakteristika Španělska	13
3.1.1. Geografická struktura Španělska	13
3.1.2. Demografická a geodemografická struktura Španělska.....	13
3.1.3. Charakteristika politického systému ve Španělsku.....	16
3.2. Historický vývoj Španělska do roku 1931	18
3.3. Ekonomický a politický vývoj Španělska od roku 1931	19
3.3.1. Druhá republika v letech 1931-1936	19
3.3.2. Občanská válka v letech 1936-1939	21
3.3.3. Diktatura Franca v letech 1939-1975.....	23
3.3.4. Cesta k demokracii ve Španělsku od roku 1975	26
3.4. Členství Španělska v Evropské unie	28
3.4.1. Situace ve Španělsku po vstupu do EU	29
3.4.2. Předsednictví v Radě Evropské unie	29
3.5. Monetární a fiskální politika Španělska.....	30
3.5.1. Monetární politika Španělska a Španělská měna před eurem.....	30
3.5.2. Členství v EMU	31
3.5.1. Fiskální politika a fiskální strategie Španělska 2013 – 2016.....	33
3.6. Politika zaměstnanosti Španělska	34
3.7. Problémy 21. století ve Španělsku.....	35
3.7.1. Světová finanční krize	35

3.7.2.	Bublina na trhu s nemovitostmi a ve stavebnictví	36
3.7.3.	Nezávislost Katalánska	37
4.	Vlastní práce: Makroekonomický vývoj španělské ekonomiky	39
4.1.	Vývoj HDP ve Španělsku	39
4.2.	Míra nezaměstnanosti ve Španělsku	43
4.3.	Výdaje na politiku zaměstnanosti ve Španělsku	51
4.4.	Míra inflace ve Španělsku.....	53
4.5.	Zahraniční obchod ve Španělsku	54
4.6.	Veřejný dluh Španělska	60
4.7.	Vývoj dlouhodobé úrokové sazby ve Španělsku	62
4.8.	Vývoj minimální a průměrné mzdy ve Španělsku.....	63
5.	Zhodnocení výsledků a diskuze	66
6.	Závěr	72
7.	Seznam použitých zdrojů	73
8.	Seznam obrázků, tabulek a grafů.....	79

1. Úvod

Španělská ekonomika je v dnešní době velmi často probíraným tématem. Oficiální název státu je Španělské království. Země je typická rozmanitou krajinou, oblázkovými plážemi, mořem či oslnivými památkami od známých osobností jako byl například Antonio Gaudí. Díky všem těmto skutečnostem se jedním z nejproduktivnějších odvětví ekonomiky Španělska stal právě cestovní ruch.

Španělské království prošlo mnoha důležitými událostmi, které ovlivnily jeho směr vývoje. Jedním z největších milníků byl sňatek Isabely Kastilské a Ferdinanda Aragonského. Tímto sňatkem došlo roku 1479 k počátku sjednocení Španělska. Rok 1492 byl pro Španělsko začátkem rozkvětu. Došlo k dobytí města Granady, vyhnání posledního muslimského vládce a objevení Ameriky. Od tohoto momentu se stala přední světovou velmocí. Ve 20. století si prošla mnohými válkami, převážně na svém území. Po pádu diktatury v roce 1975 se vlády chopil král Juan Carlos I. a v zemi byla obnovena monarchie s přijetím demokratické ústavy, která přetrvává dodnes.

Nový režim vnesl do země mnoho změn, které způsobily nestabilitu. Vzrostla nezaměstnanost, která přetrvává do současnosti, došlo k poklesu HDP a zvýšila se inflace. Cílem státu bylo zařadit se mezi nejvyspělejší země západní Evropy, stát se členem Evropského hospodářského společenství, dnes EU a později se přidat i k evropské měnové unii (EMU).

Od vstupu do EU se země stala stabilnějším a věrohodnějším státem pro příliv investic ze zahraničí. Ekonomika se rychlým tempem vyvíjela a růst hospodářství zapříčinil, že se Španělsko počátkem 21. století stalo jednou z nejvyspělejších zemí Evropy.

Avšak tento rychlý rozvoj netrval příliš dlouho. V roce 2009 se v USA hypoteční trh dostal do problémů a důsledky této situace se začaly šířit po světě, tímto aktem začala finanční krize. Španělská ekonomika spěla k ekonomickým problémům již před vypuknutím krize. Hospodářská krize pouze ovlivnila charakter krize ve Španělsku. Jako na každou zemi Evropy měla recese neblahý dopad, některé z nich se z důsledků krize vzpamatovávají ještě dnes, Španělsko nevyjímaje.

2. Cíl a metodika práce

2.1.Cíl práce

Cílem práce je zhodnotit vývoj a stav španělské ekonomiky na základě makroekonomických ukazatelů, jako je hrubý národní produkt, míra nezaměstnanosti, míra inflace, obchodní bilance a veřejný dluh Španělska. Budou identifikovány hlavní události, které v průběhu dějin ovlivnily ekonomiku Španělska. V práci budou vyhodnoceny ukazatele, které nejvýznamněji pozitivně i negativně ovlivňují ekonomický rozvoj tohoto státu. V rámci práce budou srovnány autonomní oblasti Španělska z hlediska míry nezaměstnanosti, HDP a průměrné hrubé mzdy.

2.2.Metodika

Pro vypracování teoretické části práce bude využito poznatků získaných ze studia odborné literatury. Aktuální informace budou čerpány z odborných ročních zpráv a internetových zdrojů. Vzhledem k zaměření práce budou informace získávány nejen z českých materiálů, ale podstatné budou i zahraniční, především materiály v anglickém a španělském jazyce.

K vypracování praktické části bude zapotřebí získání, roztřídění a zpracování potřebných dat, které budou následně analyzovány. Významnými zdroji dat jsou především databáze Instituto Nacional de Estadística, Banco de España a také Evropský statistický úřad, OECD a Evropská centrální banka.

Pro tvorbu práce bude využito několik metod, které se budou odvíjet od určených cílů. Bude použita metoda deskripce, komparace, analýzy a syntézy. Pro teoretickou část bude použita hlavně metoda studia odborné literatury. Tato metoda bude sloužit k všeobecné charakteristice Španělska, historickým, politickým a ekonomickým událostem. Bude využita i při popisu Španělska jako součásti Evropské unie a k rozebrání problémů španělské ekonomiky ve 21. století. V praktické části práce bude použita metoda analýzy, metoda deskripce a metoda komparace.

3. Teoretická východiska

3.1. Všeobecná charakteristika Španělska

3.1.1. Geografická struktura Španělska

Španělsko se nachází na jihozápadě Evropy na Pyrenejském poloostrově, kde zabírá zhruba 85% poloostrova. Svou rozlohou 504 794 km² je v pořadí druhou největší zemí Evropy, pokud nebereme v úvahu Rusko. Na západě sousedí s Portugalskem, na severu s Andorou, Francií a na jihu s Gibraltarem. Od Afriky ho odděluje 14 km dlouhý Gibraltarský průliv. Součástí Španělska jsou také Baleárské ostrovy ve Středozemním moři, Kanárské ostrovy v Atlantském oceánu a města Melilla a Ceuta na pobřeží Maroka. (Kavka, Škvor, 1991)

Španělsko se řadí po Švýcarsku k nejhornatějším státům v Evropě, bez zahrnutí sousedící Andory a Lichtenštejnska, jelikož necelé ¾ země leží v nadmořské výšce nad 500 m. Na severu Španělska se rozkládá masiv Pyrenejí, který v minulosti chránil Španělsko před nebezpečnými vlivy z Evropy. V masivu se nachází nejvyšší hora Picco de Aneto, která se může pyšnit výškou 3 404m. Centrální část Španělska je pokryta především pahorkatinou. Jednou z nejvyšších hor této části, v Kastilském pohoří, je Plaza del Moro Almanzor s výškou 2 592 m. Na jihu země se rozkládá pohoří Sierra Nevada, které je součástí Andaluského pohoří s nejvyšší horou Pyrenejského poloostrova Mulhacén s 3 478 m, která se tyčí ve vzdálenosti 30 km od moře. Avšak nejvyšší hora celého Španělského království, Teide, se nachází na Kanárských ostrovech. Na poloostrově se samozřejmě nacházejí i nížiny, které se vyskytují převážně u pobřeží a na ostrovech. (Beneš, 2000)

3.1.2. Demografická a geodemografická struktura Španělska

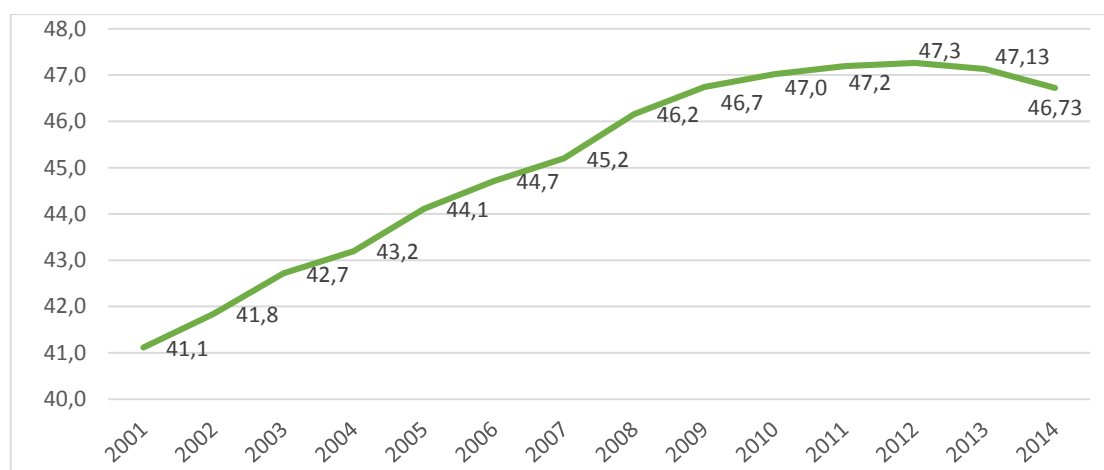
Počet obyvatel na území Španělska se pohybuje okolo 46,725 mil. (k 1. 1. 2014), z toho 23 milionů tvoří ekonomicky činné obyvatelstvo. Hustota zalidnění na 1 km² se pohybuje okolo 93 obyvatel. Národnostní složení Španělska tvoří 74% Španělů, 17% Katalánců a Galicijci s Basky. Ve Španělsku jako i v jiných zemích světa žije spousta cizinců. Nejvíce zastoupení jsou cizinci se statním občanstvím Rumunska (15,7%), Maroka (14,3%) a Spojeného britského království (6,9%). (Ministerstvo zahraničních věcí, 2013)

Úředním jazykem Španělska je španělština neboli kastilština, kterou musí znát každý občan Španělského království, avšak regionálně se můžeme setkat i s katalánštinou, baskičtinou, galicijštinou. Španělským jazykem mluví přes 400 milionů lidí a dalších 50 milionů ji ovládá. Španělština je úředním jazykem Španělska, Latinské a střední Ameriky a také například Rovníkové Guineji. (Beneš, 2000)

Španělsko je velice nábožensky založený stát, 76% Španělů jsou katolíci, 20% jsou ateisté a také zde můžete narazit na protestanty či muslimy. V dnešní době je ale země sekulární, což znamená, že není povolena žádná oficiální církev, ale nebylo tomu tak vždy. Po dobytí posledního města a oprostění se od muslimské vlády se stalo křesťanství oficiálním náboženstvím Španělského království a muslimští občané museli změnit víru anebo opustit zemi. Z tohoto důvodů ve Španělsku nežije mnoho muslimů. (World population statistics, 2014)

Aktuální počet obyvatel k 1. 1. 2014 se pohybuje okolo 46,725 milionů obyvatel. V případě, že bude demografický trend pokračovat, populace Španělska by se neustále snižovala. Tento trend započal v roce 2012, jak je patrné z grafu. V příštích 9 letech se předpokládá, že Španělsko ztratí 2,64 mil. obyvatel, to znamená snížení obyvatel o 5,65% na cca 44,09 milionů osob. (Instituto Nacional de Estadística, 2013)

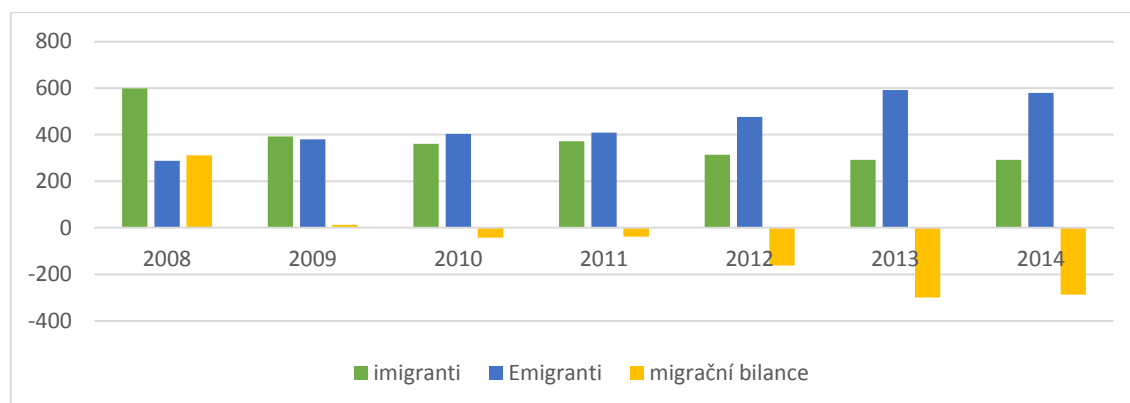
Graf 1: Vývoj populace ve Španělsku v období 2001–2014 (v mil.)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z Instituto Nacional de Estadística

Podle posledních dostupných informací, imigrace v roce 2013 dosáhla výše téměř 291 999 přistěhovalců, což je o 7,1 % méně než v roce 2012. Na jednoho přistěhovalce připadají dva emigranti. Španělsko registruje opět negativní migrační bilanci, která trvá již od roku 2010. (Instituto Nacional de Estadística, 2014)

Graf 2: Vývoj migrace ve Španělsku v letech 2008-2014 (v tis.)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z Instituto Nacional de Estadística

Rozmístění obyvatel ve Španělsku je nerovnoměrné. Nejvíce obyvatelstva žije na příhodných místech, jako jsou velká města a jejich okolí či přímořská letoviska, kde obyvatelé mohou najít spoustu příležitostí k zaměstnání ať v cestovním ruchu, průmyslu či zemědělství. Toto rozmístění má za důsledek rozdílnost životní, sociální či ekonomické úrovně obyvatelstva v různých provinciích. (Beneš, 2000) Níže v tabulce 1 jsou vyobrazeny provincie s největším počtem obyvatel.

Tabulka 1: Nejlidnatější autonomní oblasti Španělska k 1. 1. 2014

Autonomní oblast	Počet obyvatel
Andalusie	8,440,300
Katalánsko	7,553,650
Madrid	6,495,551
Valencie	5,113,815
Galicie	2,765,940

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z Instituto Nacional de Estadística

3.1.3. Charakteristika politického systému ve Španělsku

Oficiální název státu je Španělské království – Reino de España. Země je konstituční monarchií s parlamentním politickým systémem v čele s králem Felipem VI. Španělským z dynastie Bourbon – Anjou a královnou Letizií. Král Felipe VI. se stal králem Španělska po nečekané abdikaci svého otce Juana Carlose I., a to dne 19. 6. 2014. (Laura Smith - Spark a spol., 2014)

Stát je tvořen 17 autonomními oblastmi složenými z 52 provincií a 2 autonomními městy, Melilla a Ceuta, rozléhajícími se na marockém pobřeží. Na pyrenejském (Iberském) poloostrově se nachází 47 provincií, na Baleárských ostrovech 1 a na Kanárských ostrovech 2. Hlavní město Španělského království je Madrid s 3,2 miliony obyvatel, druhé největší město je Barcelona, která je součástí autonomní oblasti Katalánsko. (Zastupitelský úřad ČR v Madridu, 2014) Jednotlivé autonomní oblasti jsou vyobrazeny na následujícím obrázku 1.

Obrázek 1: Autonomní oblasti Španělského království

Zdroj: Součková, Jana. *Webový atlas Španělska*. [online]. [cit. 2014-09-05]. Dostupné z: <http://geopokus.wz.cz>.

Pro zemi je díky správnému členění typická silná decentralizace. Každá autonomní oblast má rozsáhle kompetence s vlastním autonomním parlamentem a vládou. Šíře pravomocí je pro každou autonomní oblast rozdílná a je zapsána v regionální ústavě jako autonomní statut příslušné oblasti (regionální ústava).

Král je jen hlavou státu a reprezentantem Španělska ve světě, zodpovědný za vládu je premiér a ministři. Na národní úrovni se o zákonodárnou moc stará dvoukomorový parlament – cortes, který se skládá z kongresu poslanců (dolní komora) a senátu (horní komora). Počet členů dolní komory se pohybuje od 300 - 400 členů. Každá autonomní oblast musí být zastoupená nejméně 2 poslanci, území Ceuta a Melilla mají zastoupení pouze jednoho poslance. Horní komora zastupuje roli druhého čtení, skládá se z 208 senátorů, kteří jsou voleni přímo, 51 senátorů autonomiemi. O výkonnou moc se stará rada ministrů. (Rovná a spol., 2007)

Španělsko se angažuje samozřejmě i v **zahraniční politice světa**. Snaží se zapojit do řešení ekonomických a globálních problémů světa skrze mezinárodní organizace. Mezi nejznámější organizace, ve kterých Španělsko působí, jsou EU, Severoatlantická organizace, OSN a všechny specializované agentury a organizace jejich systému jako je Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, OECD, Rady Evropy a řady dalších mezinárodních organizací a uskupení.

V Madridu je sídlo Světové organizace cestovního ruchu. Španělsko je také členem např.: Africké rozvojové banky, Asijské rozvojové banky, Meziamerické rozvojové banky a provozovatelem Organizace amerických států.

Španělsko sice není součástí největších ekonomik světa (G20), ale na popud Francie se od roku 2009 účastní všech jejich setkání. Zatímco přizvané země mají tuto možnost pouze na jeden kalendářní rok, Španělsko je permanentně přizvanou zemí, což mu umožňuje se podílet na diskuzích, informovat o vývoji trhu a ekonomiky před klíčovými světovými ekonomikami. (Zastupitelský úřad ČR v Madridu, 2014)

3.2. Historický vývoj Španělska do roku 1931

Začátek středověku ve španělských dějinách započal v roce 711 **muslimskou invazí** ze severní Afriky. Islám se během několika let rozmohl po celém Iberském poloostrově. Španělští muslimové byli velice tolerantní oproti ostatním, kteří prosazovali islamismus. Za vlády muslimů se Španělsko přeměnilo v nejcivilizovanější zemi Evropy. Rozvívjely se přírodní vědy, zemědělství, řemeslná výroba, obchod nebo také exaktní vědy. Za začátek **reconquisty Pyrenejského poloostrova** se považuje vítězství v bitvě u Covadongy v roce 722. Za konec reconquisty Iberského poloostrova je považováno dobytí Granady v roce 1492 za vlády katolických králů. (Beneš, 2000)

Počátek sjednocení Španělska se datuje od sňatku Isabely Kastilské a Ferdinanda Aragonského, který nastoupil na trůn v roce 1479. Započala tzv. éra **španělské monarchie za katolických králů**. Během jejich vlády se Španělsko dostalo z krize, která v západní Evropě probíhala, došlo k dobytí posledního muslimského města Granady a v neposlední řadě objevení Ameriky. Rok 1492 byl pro Španělsko začátkem rozkvětu, počátek expanze mimo Pyrenejský poloostrov, do Nového světa nebo také rozkvět kultury. Během následujícího století se Španělsko přeměnilo v jednu z nejmocnějších zemí střední a západní Evropy. (Arteta, 1995)

V období katolických králů byla ekonomika závislá na vývozu zemědělských komodit, především vlny, surovin a na dovozu manufakturních výrobků. Prosté srovnání vývozu s dovozem vysvětlí deficit obchodní bilance. (Chalupa, 2010)

Prvním úkolem katolických králů bylo upevnění jednoty církve. Vyhnáním muslimů či židů se oficiálním náboženstvím se stalo křesťanství. Na počátku 16. století Aragonce kontrolovali Sardinii, Sicílii a skoro celou jižní část pevninské Itálie. Oproti tomu Kastilie se rozpínala hlavně na západ směrem k Americe. Po smrti Ferdinanda Aragonského na trůn usedá Karel I. a začíná vláda Habsburků ve Španělsku.

Mezi další významné milníky španělských dějin patří období **vlády Habsburků v 16-17 století**. Karel I. (poté i císař Svaté říše) a Filip II. (16. stol.) se označují jako Velcí Habsburkové, protože v době jejich vlády bylo Španělsko bohaté, mocné a velké, takové již nikdy v budoucnu nebude. Za vlády Karla I. se území, které ovládal, neustále rozšiřovalo

např. o Nizozemí či území od střední Ameriky až po Argentinu. Během panování Filipa II. bylo Španělsko zapojeno do mnoha konfliktů proti Nizozemí, Francii a Anglii, které způsobily několik státních bankrotů. Sedmnácté století se neslo v duchu několika krizí a postupně Španělsko ztrácelo své postavení a moc. Roku 1700 zemřel poslední z rodu Habsburků bez následníka. (Chalupa, 2011)

Habsburky nahradili **Bourboni s francouzským vlivem** a 18. století se neslo ve znamení reform. Jednalo se o reformy typu: podpora praktických věd a jejich technické uplatnění, reforma společenských struktur Španělska a zapojení do evropského dění. Po propuknutí francouzské revoluce došlo k potlačení a odstranění reformistů. Španělsko, jako každá země západní Evropy, zažívala rozmach. Celkově je 18. století typické v rozvoji vnitřní nerovnoměrnosti Španělska. (Arteta, 1995)

Posledním milníkem před vznikem první republiky je tzv. období **vlády krále Alfonse XIII.** Země se na přelomu 18 - 19 století potýkala s několika problémy. Země byla ve srovnání s ostatními zeměmi západní Evropy ekonomicky i sociálně zaostalý stát s nerozvinutým průmyslem, špatně vyzbrojenou armádou a všudypřítomnou korupcí. Všem bylo jasné, že země potřebuje reformní obnovu, avšak většina pokusů byla zmařena. V roce 1923 se na scéně objevil diktátor Miguel Primo de Rivera, který se snažil nastolit pořádek. Riverova diktatura těžila z mimořádně příznivé ekonomické situace během první světové války, kdy bylo Španělsko neutrální, na čemž slušně vydělávalo, a následné období prosperity „zlatých 20 let“. Po odeznění prosperity vplynuly na povrch stále trvající problémy a politická nestabilita pokračovala až do vzniku druhé republiky v roce 1931. (Chalupa, 2010)

3.3. Ekonomický a politický vývoj Španělska od roku 1931

3.3.1. Druhá republika v letech 1931-1936

Uprostřed masového nadšení dne 14. dubna 1931 se zrodila druhá republika. Republika vzbudila naděje mínění každého odvětví, a přesto dokázala všechny zklamat. Ústava, model progresivního idealismu, byla přijata novým jednokomorovým parlamentem (cortés), který mohl být kdykoliv rozpuštěn. Očekávání byla velická – rychlý přechod na demokratický

režim, růst prosperity, spravedlivé přerozdělování národního bohatství či přiblížení se ke standardům západní Evropy. (Kamen, 1973)

Z hlediska ekonomického vývoje Španělska za druhé republiky probíhal hospodářský a sociální vývoj pod vlivem dvou základních znaků. Dopadem světové krize 30. let 20. století a návratem emigrantů, jenž způsobily růst nezaměstnanosti. Světová krize začala v roce 1929 na Wall Street, která přímo zasáhla i španělskou ekonomiku. Ve Španělsku v důsledku specifické hospodářské struktury měla krize vlastní ojedinělý průběh. To se ukázalo především v převaze zemědělství nad obchodem a průmyslem, nevyhovující struktura finančního systému nebo trvale deficitní obchodní bilanci či v nízké životní úrovni obyvatelstva žijícího na venkově. Tento průběh však neplatí pro dvě hospodářsky odlišné oblasti – Katalánsko a Baskicko, jejichž průmysl procházel transformací a některé plodiny mohly být využity v mezinárodním obchodě. Po prvním menším poklesu zahraničního obchodu v letech 1928-1929 došlo v roce 1931 k prudkému poklesu, především u průmyslových odvětví, kde byla produkce snížena téměř na polovinu, u oceli byl propad z 953 tisíc na 537tisíc. Jediná oblast, která se ubránila, a dokonce zaznamenala i určitý rozvoj, byla výroba elektrické energie. (Arteta, 1995)

Před vznikem republiky se uskutečnily volby, ve kterých s převahou vyhráli Republikáni. Jedním ze zástupců byl Manuel Azaña, dvojnásobný premiér a později prezident republiky. Po bouřlivých oslavách prozatímní vláda pod vedením N. A. Zamory prohlásila Španělsko za republiku dne 14. 04.1931. Tímto činem započal **politický vývoj Španělska v letech 1931 až 1936**. (Phillips Jr., Phillips, 2010)

M. Azaña viděl čtyři hlavní překážky na cestě k moderní společnosti a jeho reformní úsilí se tím ubíralo. Nejdůležitější byla agrární reforma, týkala se přerozdělení půdy, velkostatkáři za úplatu odevzdali část půdy, která poté byla rozdělena mezi potřebné. Dále chtěl Azaña zmírnit vliv církve na společnost, a to tím, že stát převezme odpovědnost za vzdělávací systém. Nezůstala ani armáda bez zásahu, která podle Azaña byla neakceschopná a politicky zmanipulovaná. A v neposlední řadě podporoval i myšlenku volnějšího uspořádání státu. Však také poté, co byla prohlášena republika, katalánský nacionalista Francesc Maciá vyhlásil nezávislost Esta Catalá na republice, která byla 9. 8. 1932 podpořena zákonem o

statutu autonomie. Azaňovi reformy se setkaly s velkým odporem a byly neúspěšné. Neúspěch nebyl vinou pouze reformátorů a odpůrců, ale celý svět se potýkal s velkou hospodářskou krizí a s vysokou nezaměstnaností, která byla způsobena přílivem emigrantů. Toto období je nazýváno jako první republikánské dvouletí. (Chalupa, 2010)

Listopadové volby v roce 1933 v drtivé většině vyhrála pravice – CEDA (Confederación Española de Derechas Autónomas – Španělská konfederace autonomních pravicových stran), která si kladla za cíl likvidaci Azaňových reforem. V nové sněmovně získala pravice 217 křesel, centristé (radikálové a katalánská Lliga) získali 163 křesel a pro levici zbylo pouze 93 křesel, Azaňova strana Republikánská akce obsadila 6 křesel. Volební výsledek byl pravděpodobně ovlivněn neutralitou voličů, kteří chtěli vyjádřit nesouhlas s průběhem prvního republikánského dvouletí, a ne s režimem. (Arteta, 1995)

Ve Španělsku nepokoje neustále rostly, k nestabilitě Španělska přispívali také anarchisté, kteří bojkotovali volby a v zemi rozpoutávali nepokoje, které měly za následek usmrcení několika set lidí. Situace byla již neúnosná a tehdejší prezident Niceto Alcála Zamora musel vyhlásit nové volby na únor 1936. Prezident se nacházel mezi dvěma mlýnskými kameny, kterých se obával. Jednalo se o fašizující diktaturu zprava a rovněž o bolševickou diktaturu zleva. Únorové volby vyhrála levicová koalice nazvána Lidová fronta. Levice však nevyhrála s převahou, rozdíl v počtu hlasů mezi nimi a pravicí sjednocenou do Národního bloku bylo pouze jedno procento. Tato situace potvrdila myšlenku tzv. Dvojího Španělska.

Azaña se dostává opět do popředí, stává se prezidentem a snaží se prosadit své reformy z roku 1931. Jeho reformy se rozbíhají naplno, půda byla za 3 měsíce rozdělena mezi 110 000 nových majitelů. Napětí se v ulicích stupňovalo a vyústilo ve vraždu lídra Národního Bloku Josého Calvo Sotela. Tento okamžik byl zásadní pro další vývoj v zemi a spouštěčem jednoho z nejkrvavějších i nejméně přehledným konfliktům 20. století v Evropě. (Chalupa, 2010)

3.3.2. Občanská válka v letech 1936-1939

Jedna z nejkrvavějších válek 20. století v Evropě odstartovala 17. července 1936 pokusem o vojenský puč v marocké Melille. Původní plán povstalců byl využít momentu překvapení a zmocnit se klíčových měst. Povstalcům v čele s generály Mola, Goded, Fanful a Varela se

však podařilo obsadit pouze několik měst (Sevilla, Cádiz, Granda, Cordóba). Republika si dále držela větší města, jako byl Madrid, Barcelona či Valenci. Franco pár dní po vzpouře převzal vedení jižní armády a v průběhu měsíců se jeho pravomoci rozpínaly. (Chalupa, 2011)

V zemi se rozpoutala tříletá občanská válka, na jedné straně bojovala republika a na druhé povstalci neboli nacionalisté. Válka nebyla již pouze vnitrostátním bojem, ale dostávalo se pomoci i ze zahraničí, a to od Německa a Itálie a od Stalina. Západní země jako Francie, Velká Británie či USA se dohodly na politice „neintervence“. Británie se obávala, že by pomoc republice mohla vyburcovat Hitlera a Mussoliniho k nějaké aktivitě, což se stalo i bez jejich zapříčinění. Pro země zapojené v politice „neintervence“ španělský konflikt znamenal pouze boj mezi dvěma totalitními koncepcemi – fašistickou a bolševickou. Již od počátku bylo zřejmé, že zahraniční pomoc bude mít pro vývoj války klíčový charakter. Přece jen bez německých a italských letadel by se Franco nedostal z Afriky do hlavního dějiště, jelikož okolí Gibraltarů hlídala republikánská flotila. I přes politiku neintervence se nacionalistům dostávalo pomoci od velkých společností z USA, a to například ve formě úvěru na naftu. Naopak republika mohla počítat pouze s pomocí Mexika a SSSR. Pro Hitlera a Stalina tato válka znamenala pouze místo, kde si mohou vyzkoušet účinky tajně vyvíjených zbraní a nové vojenské strategie, které o pár let později ovládnou bojiště druhé světové války. Pro Hitlera pomoc nacionalistům byla pouze strategie, jak odvrátit pozornost od jeho aktivity a vítězství nacionalistů by mu vydobylo příznivé místo pro útok na Francii či přístup k Atlantskému oceánu. (Beevor, 1999)

Občanská válka se skládá ze tří fází. První fáze konfliktu probíhala od července 1936 do března 1937 a byl ve znamení povstaleckých pokusů o získání hlavního města. Z jihu postupoval generál Franco ze severu Mola, plán na rychlé ukončení války ztroskotal a ochranná linie okolo Madridu se stabilizovala a téměř dokonce války se již nezměnila. V dubnu 1937 začala druhá fáze války. (Chalupa, 2010)

V této části války republikáni zahájili svojí první velkou ofenzívu na ochranu Madridu, ale jejím jediným úspěchem byl moment překvapení, v důsledku rázné protiakce povstalců se museli stáhnout. Nacionalistům se podařilo v čele s Dávilem, po smrti Mola, obsadit

poslední republikánskou baštu na severu. Posledním pokusem republikánům bylo střetnutí u Ebru, což byl poslední hřebíček do rakve teď již rudé armádě (republikáni). Poté již k dobytí Katalánska a vstupu do Barcelony nic nechybělo, 28. března 1939 došlo k pádu Madridu a 1. dubna 1939 občanská válka oficiálně skončila a nastalo dlouhé a nesmlouvavé a krvavé úročení.

Vítězem ve válce byl generál Francisco Franco, který byl podporován Hitlerem a Mussolinim. Po jmenování Franca jako hlavy státu ve Španělsku nastalo období Frankistické diktatury, která trvala až do jeho smrti v roce 1975. (Arteta, 1995)

3.3.3. Diktatura Franca v letech 1939-1975

Občanská válka skončila a v zemi byla nastolena diktatura. Do čela státu byl jmenován Francisco Franco Bahamonde, později přezdívaný Caudillo, jako absolutní vládce. Caudillo nebyl pouze hlavou státu, ale i předsedou vlády, šéfem jediné politické strany a velitelem armády. Španělskému národu bylo neustále připomínáno, že Caudillo ve válce zvítězil, a tudíž si může se zemí zacházet jako s válečnou kořistí a jen Caudillo je zárukou, že se takové hrůzy již nebudou opakovat. Ale zapomnělo se na to, že větší část z nich měl na svědomí právě on. Po svém vítězství rozdělval Španěle na „vítěze“ a poražené“. Pokud neměli štěstí a neuprchli ze země, nastala pro ně krutá doba, spoustu z nich popravili, někteří skončili v pracovních táborech nebo ve vězení. (Chalupa, 2010)

Po skončení bojů v zemi se **ekonomika Španělska** nacházela v bídném stavu. Ekonomika byla závislá převážně na dovozu, rozmáhala se stínová ekonomika a k přeplněnému černému obchodu, na kterém byly závislé životy obyvatelstva. Rezervy a devizy zlata byly takřka vyčerpány v průběhu občanské války. Největší ztráty se projeví především v zemědělství, pokles zemědělské produkce o 22% oproti hodnotám v letech 1929-1931. Během světové války se o hospodářskou obnovu, soběstačnost, bezpečné investice staral stát pomocí státních intervencí. (Arteta, 1995).

V roce 1941 byl založen Národní průmyslový institut, který hrál významnou roli. Především byl kladen důraz na produkci uhlí, oceli a vodní expanzi a z toho důvodů bylo založeno mnoho podniků. Vznik nových předpisů v roce 1941 a 1943 vedl ke zrušení příkazu o odevzdávání veškeré produkce obilí státu. Mezi chudým jihem a prosperujícím severem

existoval markantní rozdíl. I přes omezení možností v zemědělství počet venkovských pracovníků vzrostl ze 4,1 milionů v roce 1932 na 5,3 mi. v roce 1950. (Payne, 1987)

V 50. letech se Francovi podařilo uzavřít bilaterální dohody s USA, a tím se španělské ekonomice dostalo finanční pomoci. S přeměnou na otevřenou ekonomiku se urychlil rozvoj země, což mělo neblahý vliv na růst inflace. V roce 1957 stouply ceny o 16,7% což je oproti roku 1955 téměř čtyřikrát více. Objevovaly se i další důsledky např. nevyrovnanost mezi exportem a importem nebo výskyt nekrytých investic, což vedlo k možnému kolapsu ekonomiky. (Arteta, 1995)

Model autarkního ostrova antikomunismu již nebyl dále schůdný, novým směr, kterým se diktatura měla ubírat, byl ekonomický rozvoj, doprovázený všeobecným blahobytem. S tímto cílem měli Francovi pomoci členové z Opus Dei. Právě členové z Opus Dei vytvořili v roce 1959 tzv. Stabilizační plán ve spolupráci s MMF a OEHS. Plán zahrnoval devaluaci peset, zmírnění protekcionismu, usnadnění přílivu zahraničního kapitálu nebo zrušení kontroly cen. Tento proces měl za účel španělské hospodářství nově orientovat k západním zemím. V 60. letech alespoň teď úspěšnou stabilizaci, která donutila hospodářství k nečekaným výsledkům, doprovázely další plány rozvoje z let 1964, 1969 a 1972, a to společenský a hospodářský rozvoj. (Chalupa, 1997)

Během stabilizačního období se hrubý domácí produkt zdvojnásobil, zvýšila se i úroveň konzumu, která vedla k neočekávanému ekonomickému blahobytu, došlo i ke snížení růstu inflace. Zlepšení situace v zemi v letech stabilizace můžeme vidět nejlépe na růstu peněžních rezerv, které v roce 1958 činily 66 milionů dolarů, oproti tomu v roce 1963 měla země nečekané rezervy v hodnotě 1,011 miliard dolarů. V této době také došlo k velkému turistickému rozmachu, který se stal každoročním zdrojem přílivu zahraniční měny (libry, marky či franky). Rozdíl mezi růstem exportu a importu byl stále výrazný. Vnitřní obchod se oživil prostřednictvím zemědělství, které zažívalo období bohaté sklizně. K posílení kupní síly přispívaly také peníze od rodin emigrantů, kteří hledali práci ve velkých průmyslových centrech ve světě. Tato emigrace nepatrně prospěla i nezaměstnanosti, se kterou má španělská ekonomika problémy i v dnešní době. (Arteta, 1995)

Ekonomický rozvoj byl doprovázen neblahými důsledky, které přetrvávají dodnes. Úspěchy některých podniků vznikaly v podmínkách, které ve stabilním liberálním světě nemohou nastat. Nevidané zisky firem se opíraly o minimální platy dělníků, kteří se nemohli nijak bránit. Docházelo také k značné urbanizaci, v Madridu populace vzrostla o 40%. Plány pro rozvoj a vytvoření pracovních míst skončily bez většího úspěchu. Finanční podpory byly téměř bez úroků a počáteční nevidané daňové úlevy. (Chalupa, 1997)

Španělská ekonomika v období Frankovy diktatury prošla velkou proměnou. Ze zaostalé země se stalo Španělsko prosperující zemí, která byla více ovlivněna přílivem zahraničních turistů nežli průmyslovým rozkvětem. Důležitost zemědělství ztrácelo podporu, v 60. letech podíl na HDP byl 24%, o 10 let později poklesl na 13%.

Hospodářství prošlo velkou modernizací, tradiční odvětví (textil, hutnictví) se dostávalo do ústraní. V 70. letech měla největší roční obrat automobilka SEAT, která vytvořila spoustu nových pracovních míst. Nejvíce výdělečným odvětvím ve vyváženém zboží ze země byly výrobci lodí a Španělsko se stalo 4. největším producentem na světě. To, o co se snažila druhá republika, poevropštit Španělsko a zmírnit vliv církve, se bez větších překážek podařilo členům Opus Dei. (Chalupa, 2010)

Politický systém a vývoj byl během Frankovy diktatury velice specifický. Během války Franco získal velkou moc, díky níž zrušil druhou republiku, autonomní statuty Katalánska a Baskicka. Franco se stal hlavou poválečného Španělska s neomezenou mocí. Říkávalo se mu Claudillo (vůdce), byl také nejvyšším velitelem ozbrojených sil, kterým bezmezně důvěřoval. Dále zastával funkci předsedy vlády a hlavního představitele jediné politické strany. (Chalupa, 2011)

V zemi panovala přísná cenzura, neexistovalo právo na držení pasu, požadovala se loajalita k režimu. Žádné místo ve státní správě nebylo volitelné. Stávka byla přísně zakázaná, byly zrušeny svobodné odbory a vznikly tzv. vertikální odbory, které byly především k prospěchu zaměstnavatelům. Ve Španělsku měla velmi velké slovo také církve.

Frankistický režim byl velice specifický a byl velmi špatně definovatelný, Franco se inspiroval od Mussoliniho a Antónia de Oliveira. Jeho spojenci do 2. světové války byli pouze diktátoři z Portugalska a Argentiny. Podíl na Marshallově plánu byl Španělsku

odepřen z důvodu ještě čerstvé pomoci od Hitlera. Franco zastával politiku uzavřené ekonomiky. Aby svoji zemi ochránil od komunismu, vytvořil tzv. antikomunistický poloostrov, což negativně ovlivňovalo stav ekonomiky oproti ostatní zemím, které řešily problémy společně. Tento model režimu, ale v 50. letech přehodnotil a díky bilaterální smlouvě s USA, která byla podepsána roku 1953, se rozpohyboval zahraniční obchod, vlastně celá ekonomika. Podepsání smlouvy rovněž umožnilo pravidelné přísuny dolarů, za nízké úroky. Tato pomoc nakonec vedla ke vstupu do OSN v roce 1955. Těmito kroky si režim ve Španělsku získal uznání za hranicemi a vydláždil si cestu opět ke společenství západního prosperujícího světa. (Chalupa, 1997)

Během druhé světové války, ve které bylo Španělsko neutrální, jelikož bylo naprosto zdevastované, se pomalu začínal vytvářet parlament, který měl charakter pouze reprezentativní. Jedno z nejvíce diskutovaných témat bylo následnictví, ke kterému Franco přistoupil až v roce 1969. Navrhovaným následníkem trůnu byl Juan Carlos I, který měl díky vlivu Franca pokračovat v jeho duchu ve frankistické monarchii. Další alternativou byl Carrery Blanca, kterému Franco předal vládní mandát a sobě ponechal pouze státní funkci, jelikož se jeho zdravotní stav, začal zhoršovat. Nedlouho poté, dne 20. 12. 1973, byl na admirála Carreru Blanca spáchán atentát a jeho funkci převzal někdo jiný. Franca léta sužovala nemoc, které dne 20. 11. 1975 podlehl.

Jeho smrt uzavřela dlouhý historický vývoj od občanské války, přes vybudovaný stát inspirovaný fašismem až po modernizaci země závisující pouze na jediné osobě., která se snažila o rozkvet po boku jednotné demokratické Evropy. (Arteta, 1995)

3.3.4. Cesta k demokracii ve Španělsku od roku 1975

Po smrti Franca do čela země nastoupil Juan Carlos I. a před parlamentem slíbil věrnost frankistickým metodám. Juan Carlos I abdikoval v červnu 2014 a místo něj nastoupil jeho syn Felipe II. Frankistická diktatura přes veškeré pokusy nemohla dále bez Caudilla fungovat. Transformace dlouholetého diktátorského režimu na demokratický proběhla velmi rychle a lehce, toto ovšem nikdo nečekal. (Chalupa, 2010)

Z hlediska politického vývoje Španělska po jmenování krále Juana Carlose I. v listopadu 1975 si prošla země drastickými změnami. Ze začátku své vlády král Juan Carlos I. slýchal

mnoho kritiky a zdálo se, že jsou oprávněné. Věci se daly do pohybu až po jmenování předsedy vlády, kterým se stal dne 7. července 1976 Adolf Suárez.. S jeho pomocí se mohlo Španělsko začít přetvářet na demokratickou zemi. A. Suárez se snažil prosadit politickou reformu zahrnující nové uspořádání kortesu, legalizaci politických stran, nezahrnující totalitní strany ve Španělsku, např. KS Španělska, referendum a všeobecné svobodné volby. Jeho návrh byl na podzim 1976 přijat a 15. 12. 1976 vláda vyhlásila referendum k vyslovení k politické reformě. První všeobecné volby, které se v zemi uskutečnily naposledy v roce 1936, byly stanoveny na 12. června 1977 a předcházela jim bujará volební kampaň. Volební účast byla vysoká, okolo 18 milionů obyvatel (79,8%). V prvních volbách nečekaně vyhrála s 34,5% hlasů pravicová strana UCD, jejímž členem byl právě předseda vlády Suárez. Vítězná strana si svou pozici neudržela a v roce 1982 se do čela dostala socialistická strana PSOE s lídrem Felipem Gonzálezem.

V prosinci 1978 si Španělé v referendu odhlasovali novou ústavu, která definovala Španělsko jako konstituční monarchii s králem, jejich vzorem byl politický systém Velké Británie. Transformace na demokracii byla zdárně ukončena v čele s Felipem Gonzálezem, jehož strana se držela v popředí až do roku 1996, kdy ji vystřídala Lidová strana. José Mariá Aznar stanul do čela vlády, která měla vládnout do roku 2004. V roce 1982 Španělsko vstoupilo do NATO. (Arteta, 1995)

V 70. letech došlo ve světě k značnému zdražení ceny ropy, což následně vyústilo v hospodářskou krizi, která měla neblahý vliv i **na ekonomický vývoj Španělska**. Krize vzbuzovala v zemi neklid pracujících a vláda se stále platnou frankistickou legislativou se nijak nesnažila zasáhnout, tento fakt vyústil ve vlnu demonstrací a stávek.

Z důvodu plné pozornosti při řešení politické reformy vláda nebrala příliš ohled na další okruhy problémů, jako byl hospodářský, legislativní (vypracovat novou ústavu) a správní (decentralizace pomocí autonomních oblastí). Hospodářský problém se neustále prohluboval od roku 1973. Propad hospodářství je vidět na poklesu HDP. HDP v roce 1973 zaznamenalo mírný vzestup na 7,9% oproti roku 1975, kdy HDP pokleslo na 0,8%. Rostla nezaměstnanost a spolu s ní i životní náklady. Nová vláda konečně odstartovala hospodářský

plán na ozdravení hospodářství. Hlavní body se týkaly kurzu pesety, úpravy daňového systému, zpomalení růstu mezd a dělnické nezaměstnanosti. (Arteta, 1995)

Zásadní událostí v tomto období byl vstup Španělska do EHS (dnes EU) v roce 1986 spolu s Portugalskem. Mnoha obyvatelům Španělska se splnil jejich sen zařadit se k vyspělým státům západní Evropy. Cesta však nebyla snadná, přijetí několik let znemožňovala Francie, která poukazovala na chudobu a politickou nestabilitu Španělska. Španělsko nakonec všechny přesvědčilo o své schopnosti rychlého ekonomického růstu a spolupráci na budování jednotnější a spokojenější Evropy. (Chalupa, 2011)

3.4. Členství Španělska v Evropské unie

Španělsko do Evropského společenství, dnes Evropská unie, vstoupilo v roce 1986 spolu s Portugalskem, jednalo se o tzv. jižní vlnu rozšíření. Jižní rozšíření zahrnovalo Řecko, Portugalsko a Španělsko. Tyto země se během let 1974-1975 přeměnily z autoritativních režimů na fungující demokratické politické systémy. Jejich přijetí představovalo pro ES výzvu, neboť přijetí jejich žádosti o vstup do ES nabízelo rozvoj společného trhu a také posílení stability ve středomořské oblasti. (Fiala, 2001)

Předvstupní pozice Španělska do Evropského hospodářského společenství nebyla nejlepší, i přestože Španělsko z Frankovy diktatury přešlo plynule v demokratický stát. To však neplatilo pro přeměnu hospodářské sféry. Skladba španělského hospodářství se výrazně lišila od hospodářství v ES. Španělsko se přiklánělo spíše k zemědělství, kde převládala rostlinná výroba nad živočišnou výrobou. Různorodost a rozsah španělského hospodářství mělo vliv na formování společné zemědělské politiky Společenství. Francie a Itálie se obávaly vlivu levného exportu zeleniny a ovoce ze středomořské oblasti. (Fiala, Pitrová, 2001)

V roce 1985 španělský příjem byl zhruba 69% průměru EU, míra nezaměstnanosti EU činila 9,9%, zatímco nezaměstnanost Španělska byla 21,6%. Míra zaměstnanosti se ve Španělsku pohybovala okolo 44,1%, zatímco míra nezaměstnanosti EU byla o 15,7% vyšší. Inlace se pohybovala blízko 9%, což v porovnání s EU bylo dvojnásobné. Bylo jasné, že je co dohánět po připojení k EHS. (Farrell, 2001)

3.4.1. Situace ve Španělsku po vstupu do EU

Španělsko po připojení k Evropskému hospodářskému společenství na sebe vzalo několik odpovědností. Jednalo se o aktivity spojené se středomořskou politikou a o vztahy mezi EHS a se zeměmi Jižní Ameriky. Roli Španělska v EHS již od samého počátku provázela snaha o získání rovnocenného postavení s „velkými státy společenství“ jako byla Francie, Itálie, Německo či Velká Británie. Španělsko chtělo mít stejný vliv na důležitá rozhodnutí Unie, což vedlo ke specifické pozici Španělska. Tuto pozici si chtěli zachovat, proto došlo k připojení dodatku k Amsterdamské smlouvě. (Chalupa, 2011)

Po vstupu do EU zaznamenalo španělské hospodářství rozkvět. Vstup do EU nabídl španělské ekonomice lepší možnosti pro expanzi, zahraniční investice a větší ziskovosti. Modernizace ekonomického systému byla jedním z prvních kroků po vstupu do EU. Museli se přizpůsobit větší konkurenci, která plyne ze členství. To neznamená pouze změnu ve struktuře odvětví a firem, ale úplně změnit postoje a očekávání vlády a hospodářských subjektů, jelikož byly zvyklí na protekcionismus a intervence. (Farrell, 2001)

Mezi lety 1980-1992 rostlo HDP o 3,2% ročně a HDP se postupně přibližovalo průměru Společenství, zapříčiněno přímými zahraničními investicemi ze Společenství (FDI), které tvořily 35% všech investic ve Španělsku. Naopak narůstalo pasivní saldo obchodu, jenž v roce 1992 činilo 3% HDP. Nejvýraznější negativní důsledek vstupu do ES byla míra nezaměstnanosti, jejíž hodnota v roce 1995 byla 22.8%, která byla ovšem doprovázena paralelním růstem produktivity. Příčinami takto vysoké nezaměstnanosti je nepružnost a rozsah španělského trhu práce a ekonomická struktura obecně. Díky více prosperujícím regionům, Madrid a Katalánsko, dokázali z části financovat transformaci svého zemědělství, což mělo za výsledek nižší čerpání prostředků ze strukturálních fondů. (Fiala, Pitrová, 2001)

3.4.2. Předsednictví v Radě Evropské unie

Španělsko přebralo roli předsednické země v EU několikrát. Během této doby se podařilo španělské vládě prosadit a uskutečnit spoustu návrhů. Španělsko prokázalo svou spolehlivost v budování jednotné a spokojenější Evropy a schopnost rychlého ekonomického růstu. Tyto schopnosti později potvrdilo jejich první úspěšné předsednictví v Radě EU. (Chalupa, 2011)

Poprvé Španělsko bylo předsednickou zemí v **první polovině 1989**. Během předsednictví byly předloženy španělské návrhy na vytvoření Kohezního fondu pro podporu méně rozvinutým členským zemím a regionům. Po úspěšném prvním předsednictví se Španělsko dostalo k předsednictví v Radě EU v **druhé polovině 1995**. V tomto období došlo ke schválení názvu společné měny, euro. Dále došlo k zorganizování středomořské konference, přípravě reformy Maastrichtské smlouvy, zefektivnění fungování jednotného trhu či k posílení vztahů mezi EU a Latinskou Amerikou.

Další španělské předsednictví v Radě EU bylo v **první polovině 2002**. Toto předsednictví se neslo v duchu „Více Evropy“. Španělská vláda si vymezila následující cíle – spuštění eura do oběhu, rozvoj zahraničních vztahů, proces rozšíření Evropské unie nebo boj proti terorismu.

Mezi úspěchy španělského předsednictví v roce 2002 můžeme řadit bezproblémové spuštění eura, podepsání dohody o mechanismech rychlého vydávání stíhaných osob mezi zeměmi Schengenského prostoru a také dohodu o projektu Galileo. (Rovná a spol., 2007)

V posledním období španělského **předsednictví v roce 2010** mezi hlavní priority patřilo dodržování Lisabonské smlouvy, která vstoupila v platnost, hospodářská obnova, vytváření pracovních příležitostí a podpora rozvoje práv a svobod občanů. (Zukal, 2010)

3.5. Monetární a fiskální politika Španělska

3.5.1. Monetární politika Španělska a Španělská měna před eurem

Národní bankou Španělska a supervizorem španělského bankovního systému je Banco de España, jejíž činnost je upravena zákonem o autonomiích. Guvernérem centrální banky od roku 2012 je Luis M. Linde de Castro. Aktuálním zástupcem guvernéra je Fernando Restoy, který je zvolen vládou na základě návrhu guvernéra. Jejich funkční období je na šest let bez možnosti prodloužení. Mezi další řídicí orgány Banco de España patří Výkonná komise a Rada Guvernérů (správní rada). Centrální banka zastává několik funkcí od spravování měny a kovů po vedení účtu státního rozpočtu. (BDE, 2014)

Španělsko je součástí evropské měnové unie, tudíž se podílí na rozhodnutích týkajících se měnové politiky. O měnovou politiku se stará Rada guvernérů Evropské centrální banky (ECB), jejímž členem je i guvernér Banco de España. Prioritním cílem ECB je dosažení cenové stability pomocí udržování minimálních rezerv nebo operací na volném trhu a jiných. (BDE, 2014)

Španělsko v průběhu dějin **před zavedením eura používalo jako platidlo několik druhů měn**. Během vlády Kastilských králů byla zavedena měna reales, která byla v oběhu do první poloviny 19. století. V roce 1861 bylo nařízeno ražení zlatých mincí, které byly v roce 1864 nahrazeny stříbrnou variantou. Z důvodu nadhodnocení stříbra. Tato měna se jmenovala Escudo v poměru 10 reales. V roce 1869 byla vytvořena nová reforma, jejímž jádrem byla nová měnová jednotka peseta. Španělská mince peseta pochází z Katalánska a dala se směnit za 4 reals nebo 2 escudo. Peseta byla zvolena jako národní měna s cílem posílit hospodářství, poté co se Španělsko přidalo k měnové unii Latinské Ameriky. (Tortella a García Ruiz, 2013)

Ku pátému výročí objevení Ameriky v roce 1992, byly naposledy zavedeny nové bankovky, které kombinují španělské a americké osobnosti a rysy. V této poslední fázi bylo v oběhu osm mincí s různou nominální hodnotou (1, 5, 10, 25, 50, 100, 200, 500) a bankovky v hodnotách 1000, 2000, 5000 a 10 000.

V roce 2002 členské země EU přijaly jako společnou měnu euro, kterým byla španělská peseta nahrazena, a to ve směnném kurzu 1 EURO za 166,386 peset. Eurem se dá platit ve všech zemích EU bez ohledu na zemi původu. Euro mince jsou originální pro každou zemi, podle toho jakou zemi byla vyražena, naopak bankovky jsou pro všechny země stejné. (BDE, 2014)

3.5.2. Členství v EMU

Evropské společenství se po vzpamatování z ropných šoků, které probíhaly v 70. letech 20. století, upnulo v 80. letech k vytvoření plánu, jenž by prohloubil více evropskou integraci. Jednalo se o vytvoření hospodářské a měnové unie. Evropský měnový systém začal fungovat na základě dohody z roku 1979 mezi centrálními bankami ES. V roce 1989

se zapojila k měnovému systému i španělská peseta. Hlavním úkolem měnového systému bylo svázání měn členských zemí.

Základním podkladem, ze kterého vychází Evropská měnová unie, je Delorsova zpráva. Delorsova zpráva rozděluje cestu k dosažení cíle do třech fází jdoucích po sobě. První etapa započala 1. 7. 1990, v níž byly stanoveny požadavky na dokončení liberalizace pohybu kapitálu, dále podepsaná Maastrichtská smlouva a snaha o dodržení stanovených konvergenčních kritérií. Ve druhé etapě se členské státy soustředily především na dodržení konvergenčních kritérií, které byly pravidelně kontrolovány. Členské státy nedokázaly naplnit podmínky pro přijetí jednotné měny, a proto byla druhá etapa prodloužena. V roce 1998 byla zahájena činnost Evropské centrální banky (ECB), která se starala pomocí měnové politiky o udržení cenové stability v eurozóně. Poslední fáze začala 1. 1. 1999, kdy euro vstoupilo do oběhu pouze v bezhotovostní formě. (Kalínská, 2010)

Na základě rozhodnutí Rady EU z 15 hodnocených zemí splnilo konvergenční kritéria pouze 11 členských ekonomik. Přičemž Velká Británie a Dánsko odmítly účast ve třetí fázi EMU a Řecko se Švédskem nespĺnily podmínky. K samotnému nahrazení národních měn eurem došlo 1. 1. 2002. (Štěrbová, 2013)

Pro přijetí společné měny EU bylo nutné splňovat **Maastrichtská konvergenční kritéria**. V době podepsání Maastrichtské smlouvy na mezinárodní konferenci v Maastrichtu byl guvernérem Španělské centrální banky profesor Luis Angel Rojo. (Jimeno, 2009) Na základě Maastrichtské smlouvy se ES transformovalo do Evropské unie. Maastrichtská smlouva byla právním podkladem pro budoucí měnovou unii. Spolu se smlouvou na mezivládní konferenci v městě Maastricht byla vytvořena i koncepce požadavků pro účast v evropské měnové integraci, tzv. konvergenční kritéria.

Pro přijetí společné měny Eura bylo nutné splnit požadavky na hospodářskou konvergenci států. Hlavním účelem konvergenčních kritérií bylo ošetření hlavních makroekonomických ukazatelů ve čtyřech hlavních okruzích, mezi které patří stav veřejných financí, cenová stabilita, vývoj úrokové míry a také minimálně po dobu dvou let měnová stabilita v EMS. Tyto makroekonomické oblasti zahrnují 4 ekonomická kritéria a jedno kritérium legislativního charakteru. (Kalínská, 2010)

Dodržování konvergenčních kritérií pro přijetí eura se stalo pro zemi primárním úkolem. Španělsko dosáhlo ve sledovaném období 1997-1998 průměrné míry inflace 1,8%, což bylo pod požadovanou úroveň 2,7%. Dalším cílem bylo snížení deficitu veřejných financí, jenž se v roce 1997 (ve sledovaném období) stabilizoval nad referenční hodnotu 60% ve výši 68,8% (poměr dluhu k HDP). Toto kritérium se Španělsku nepodařilo splnit, ale i přesto společnou měnu přijali. Poměr schodku veřejných financí byl 2,6%, tj. pod referenční hodnotu 3%. Mezi další kritéria patřila stabilita kurzu, což se během sledovaného období podařilo. Kritérium dlouhodobé úrokové sazby bylo také splněno. Ve stejném sledovaném období dosáhlo 6,3%, hraniční hodnota byla 7,8%. (ECB, 1998)

Evropská centrální banka byla v letošním roce donucena k agresivnímu uvolnění měnové politiky, tzv. kvantitativní uvolnění. Důvodem je obava z deflace v eurozóně. ECB se v roce 2014 snažila o podporu hospodářského růstu a odvrátit deflaci pomocí snížení úrokové sazby. Tato opatření však nepomohla, a proto se ECB rozhodla o oživení eurozóny pomocí nákupu dluhopisů a od března 2015 do září 2016. Během tohoto období se předpokládá příliv 1,14 bil. EUR na trh. Toto uvolnění nese spolu spoustu rizik a mohlo by dojít k zhroucení měny. (ČT24, 2015)

3.5.1. Fiskální politika a fiskální strategie Španělska 2013 – 2016

Fiskální nebo také rozpočtová politika, která je založena na rozpočtové soustavě (dále rozpočet), je součástí každé ekonomiky země. Stavebním kamenem rozpočtu je státní rozpočet, ale spadají do něj i územní rozpočty či rozpočty státních fondů. Hlavním záměrem je ovlivňování růstu a dosažení stability ekonomiky pomocí nástrojů - výdaje a příjmy. Mezi nástroje fiskální politiky patří fiskální restrikce a expanze. Rozpočet má několik funkcí, a to alokační, přerozdělovací a stabilizační funkci. (Brčák, Sekera, 2010)

Fiskální strategie Španělska pro léta 2013 -2016 přinesla několik změn a opatření pro Španělsko. Vzhledem ke stavu španělské ekonomiky a závazku rozpočtové stability, je vláda nucena neprovádět fiskální expanzi. Příznivé tempo růstu ekonomiky vychází především ze zvýšení konkurenceschopnosti a vytvoření příznivého prostředí pro zahraniční investory. Hlavním cílem fiskální strategie je snížení vládního deficitu pod 3% HDP do roku 2016.

Změna struktury HDP bude založena na základě vnitřní poptávky, která představuje hlavní složku daňového základu oproti zahraniční poptávce. Tato změna bude mít vliv na zvýšení příjmů a snížení výdajů HDP a bude se odvíjet od redukce v oblasti veřejné spotřeby. Naopak transferní výdaje jako jsou sociální dávky a výdaje na nezaměstnanost budou v prvních letech mírně stoupat, poté se stabilizují a mohou dokonce klesat. Úspěšná regulace nastane tehdy, pokud vládní nařízení autonomních oblastí budou odpovídat centrálnímu nařízení vlády a budou dodržována. (Ministerio de economía y competitividad, 2014)

Mezi další kroky vedoucí ke snížení schodku je změna daňového zatížení. Během krize se ukázalo, že Španělsko generuje nejmenší množství státních příjmů. Tento problém je zapříčiněn neefektivním vybíráním daní, proto se vláda rozhodla k rozsáhlé a komplexní daňové reformě Španělska. Primárními cíli reformy schválené v červenci 2014 s platností od 1. 1. 2015 jsou například zjednodušení daňového systému, zvýšení efektivity vybrání daní, orientace systému na podporu rozvoje ekonomik, vytváření nových pracovních míst (snížení sociálních a zdravotních odvodů) a sjednocení pravidel pro autonomní oblasti. Od zavedení nové daňové reformy vláda očekává větší přísun peněz do státního rozpočtu a tím docílit snížení státního deficitu. (MZV ČR, 2014)

V září 2014 vláda představila nový vládní program pro podporu průmyslového sektoru, který byl spolu s ostatními sektory negativně zasažen finanční krizí v roce 2008. Cílem programu je zvýšit spoluúčasť průmyslu na tvorbě HDP a zajistit trvalý růst, který bude imunní proti negativním makroekonomickým vlivům. Opatření zasazená v programu se týkají především oblasti infrastruktury, posílení konkurenceschopnosti, posílení domácí poptávky. Vláda se také bude snažit více podpořit průmysl na zahraničních trzích a vývoz. (Businessinfo, 2014)

3.6. Politika zaměstnanosti Španělska

Španělsko je součástí Evropské unie a z toho vyplývá, že musí dodržovat určité normy a plnit cíle platné pro EU. Na konci roku 2013 bylo bez práce 26,5 mil. lidí v rámci EU, proto mezi hlavní cíle strategie pro hospodářský růst Evropa 2020 patří dosáhnout 75% zaměstnanosti v produktivním věku. (European commission, 2015)

Španělsko se na politice zaměstnanosti podílí také vlastní iniciativou, a to přijetím zákona o zaměstnanosti, ročními plány a strategií zaměstnanosti. Španělsko je charakteristické silnou decentralizací, jež má vliv i na politiku zaměstnanosti. Roční plán pro politiku zaměstnanosti 2014 ve Španělsku stanovuje pět prioritních cílů. Mezi strategické cíle patří zlepšení zaměstnanosti mladých lidí, podpora zaměstnanosti kritických skupin (nad 55 let, dlouhodobě nezaměstnaných), zlepšení odborné vzdělanosti, větší propojenost pasivní a aktivní politiky a podpora lidí v podnikání.

Taktéž byla vytvořena i Španělská strategie aktivní politiky zaměstnanosti 2014 -2016, jež zahrnuje strategické a strukturální cíle (dlouhodobé, komplexní) vzájemně propojené. Strategie vytváří nový rámec, základ pro aktivní politiku zaměstnanosti Španělska. Pro rozvoj, dodržování a podporu nového modelu byly efektivně přerozděleny finanční prostředky mezi jednotlivé autonomní oblasti. Hlavním cílem strategie 2014-2016 je koordinovat a identifikovat různá úsilí pro zlepšení efektivnosti a účinnosti aktivní politiky zaměstnanosti. Také má za cíl zmodernizovat rámec národního systému zaměstnanosti a veřejných služeb (správy) zaměstnanosti. (Ministerio de empleo y seguridad social, 2015)

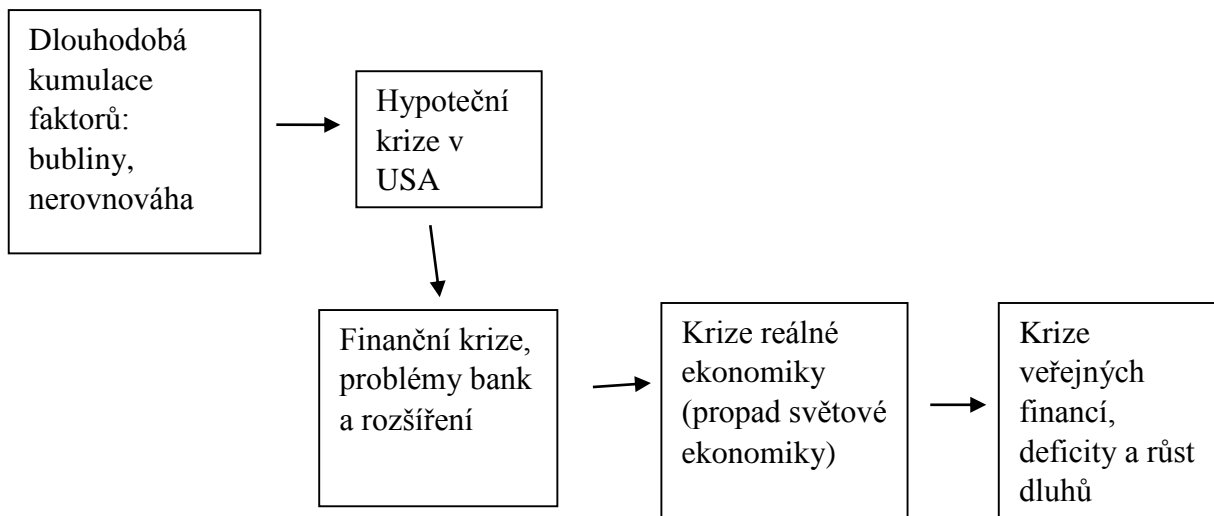
Španělsko se potýká s vysokou nezaměstnaností. Mezi faktory ovlivňující výši nezaměstnanosti patří tuhost a nepružnost trhu práce, sklon k vysokým růstům mezd, vysoké náklady na zaměstnávání a propouštění lidí, technologické změny, zvýšení mezinárodní konkurence a také historické rysy ekonomického systému. (Farrell, 2001)

3.7. Problémy 21. století ve Španělsku

3.7.1. Světová finanční krize

Světová krize, která probíhala mezi lety 2007 - 2009, se považuje za nejvýznamnější propad světové ekonomiky po druhé světové válce. Počátek světové krize pramení z USA, kde došlo k prasknutí hypoteční bubliny, která si vyžádala bankrot velkých bank (USA, Velká Británie či Island), jenž vyvolal řetězec dalších krizí. Příčiny světové krize se dají dělit do několika skupin, jako jsou ekonomické, finanční nebo institucionální.

Obrázek 2: Průběh světové krize ve 21. Století

Zdroj: KALÍNSKÁ, Emilie. *Mezinárodní obchod v 21. století*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010, 228 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3396-8.

Průběh velké recese se dá rozdělit do dvou oblastí. První etapa má stejný průběh pro každou postiženou zemi, a to díky propojenosti finančních trhů. Následná etapa je charakteristická podle typu země a regionů. Na počátku roku 2010 se očekávala další vlna kvůli zhoršující se finanční situaci Řecka a dalších jižních zemí. Světová finanční krize je specifická tím, že je kombinací dluhových, měnových a bankovních problémů.

Každá země nebo společenství se s krizí vypořádává vlastní cestou. Země přijaly tzv. protikrizová opatření zaměřená na záchranu bank a povzbuzení ekonomiky pomocí fiskální a monetární politiky. (Kalínská, 2010)

3.7.2. Bublina na trhu s nemovitostmi a ve stavebnictví

Stavební sektor spolu s cestovním ruchem byl do roku 2006 hlavní hnací silou španělské ekonomiky. V roce 2007 stavební sektor zaznamenal útlum v objemu výroby, který se v roce 2008 výrazně prohloubil. Tento propad přímo souvisí s problémy na trhu s realitami. Na trhu s nemovitostmi nabídka převyšovala poptávku. Proto byl vyvíjen tlak na snížení cen nemovitostí a došlo ke zpomalení výstavby nových bytů, a tím došlo i k růstu nezaměstnanosti. (Zastupitelský úřad ČR v Madridu, 2015)

Světová krize neměla přímý vliv na příchod krize na španělský trh s nemovitostmi. Recese na trhu s nemovitostmi byla očekávána a světová krize ovlivnila jen charakter recese (prudkost a intenzitu). Na pokles poptávky po nemovitostech mělo vliv i zpřísnění podmínek pro získání úvěru. Posléze se do krize dostal i bankovní sektor Španělska. (European Mortgage Federation, 2008)

3.7.3. Nezávislost Katalánska

Katalánsko má bohatou a dlouhou historii, vlastní kulturu i jazyk. Katalánci jsou na svou identitu patřičně hrdí. Milují své národní symboly a typické věci pro ně, mezi které patří např. katalánská vlajka, katalánština či zákaz koridy atd. Dnes je Katalánsko autonomní oblastí Španělska, avšak Katalánci se jako Španělé necítí. Katalánsko je nejbohatší oblastí Španělska. Nachází se na nejpříhodnější části poloostrova, což je skoro celé východní pobřeží Španělska. Katalánci mají všechno – průmysl, zemědělství a především cestovní ruch, tudíž doplácí na chudší oblasti. (Katalánsko, 2014)

Několikrát do roka pořádají více či méně oficiální referenda za samostatnost často spojená s fiestami. Jedna taková událost za nezávislost Katalánska na Španělsku se uskutečnila 11. 09. 2013. Přesně v 17:14 hodin vytvořili 400 kilometrů dlouhý lidský řetěz na pokynnutí Assemblea Nacional Catalana. Účastníci této netradiční akce tak vzpomínali na rok 1714, kdy se Katalánsko stalo součástí Španělského království. Místa, kolem nichž tento řetěz procházel, byla vybrána jako mediálně atraktivní místa, např. Camp Nou, barcelonský chrám Sagrada Familia od Antonia Gaudího či fotbalový stadion FC Barcelona. (ČTK, 2013)

Katalánci se chtějí podílet a zasahovat do dění v zemi, jako je výběr daní a veřejných výdajů, protože se domnívají, že odvádějí více, než mají ze společného státu prospěch. Katalánsko je díky svému bohatství jedním z tahounů španělské ekonomiky. Katalánský parlament se snaží o uspořádání referenda za nezávislost. (Lidovky, 2014)

I přes pokusy o zakázání referenda se Katalánsku podařilo na začátku listopadu 2014 uskutečnit referendum. Hlasovací lístek se skládal ze dvou otázek: „Chcete, aby

se Katalánsko stalo státem?“ a „Chcete, aby byl stát nezávislý?“. Druhá otázka mohla být zodpovězena pouze po kladné odpovědi na první otázku.

Referenda se zúčastnilo 37% voličů z cca 6 mil. osob. Celkem 81% Katalánců odpovědělo na obě otázky ano. Přibližně 10% Katalánců kladně odpovědělo pouze na první otázku a na otázku, zda chtějí, aby byl stát nezávislý, odpověděli ne. Vzhledem k charakteru referenda nelze výsledky brát nijak vážně, jak tomu bylo například při hlasování ve Skotsku. Toto referendum mohlo oproti katalánskému přinést radikální změny. Katalánsko však bude nadále bojovat o reálné a uznatelné referendum. (The Economist, 2014)

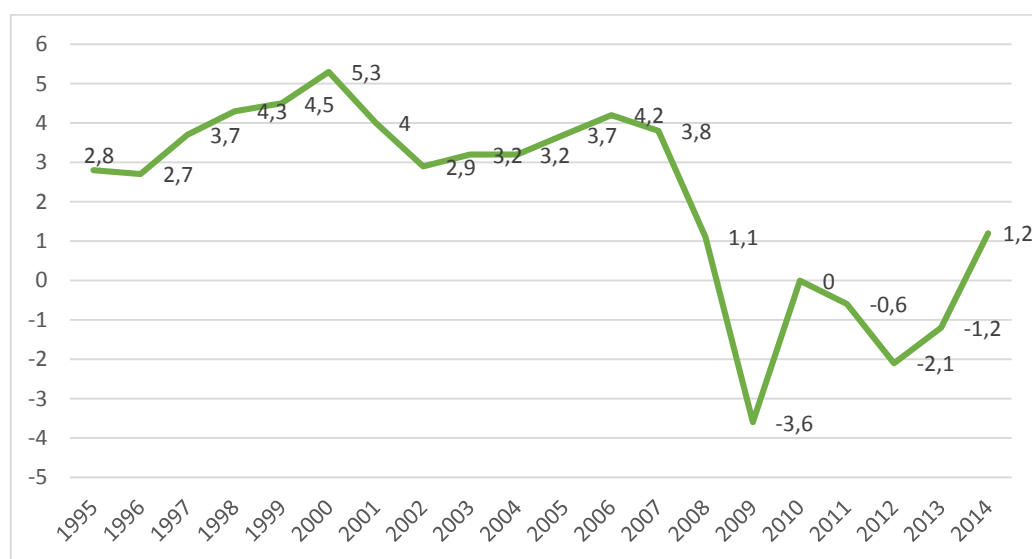
4. Vlastní práce: Makroekonomický vývoj španělské ekonomiky

Makroekonomie spolu s mikroekonomií tvoří vědní obor, kterým se nazývá ekonomie. Makroekonomie pohlíží na ekonomie jako na celek. Zkoumá rozhodování subjektů na úrovni celého národního hospodářství. Zabývá se ekonomickými veličinami, jako je hrubý domácí produkt, všeobecná cenová hladina, nezaměstnanost nebo zahraniční obchod, vyjádřen rozdíllem importu a exportu statků (obchodní bilance). (Helísek, 2002)

4.1. Vývoj HDP ve Španělsku

Hrubý domácí produkt je základním makroekonomickým ukazatelem, který měří výkonnost ekonomiky. HDP je výstup národního hospodářství, na daném území, v tom to případě na území Španělska za dané období zpravidla 1 rok. HDP však není dokonalý ukazatel, jelikož nezahrnuje některé faktory ovlivňující blahobyt Španělů. Mezi tyto faktory můžeme řadit například aktivity v průběhu volného času, domácí práce či domácí péči. Dále se do HDP nezahrnuje negativní vliv na životní prostředí či šedá ekonomika.

Graf 3: Hrubý domácí produkt ve Španělsku v letech 1995 – 2013 (reálný růst v %)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z OECD

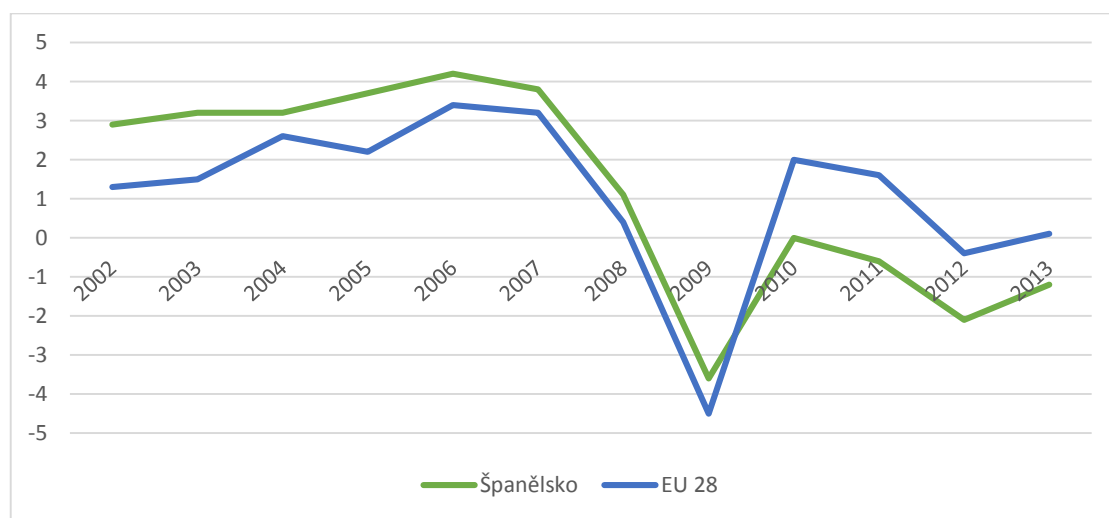
Hrubý domácí produkt v průběhu let prošel růstem i prudkým poklesem, jak je patrné z grafu 3. V 90. letech 20. století se Španělsko snažilo dodržovat konvergenční kritéria, což bylo příznivé pro tvorbu HDP. Pomalejší růst HDP v letech 1996-2005 může být zapříčiněn

vzestupem počtu obyvatel z 39,6 mil. na 44,1 mil., viz graf 1. Mezi lety 1999-2002 je vidět pokles, a to nejspíše z důvodu zavedení eura.

V roce 2009 zaznamenalo Španělské HDP velký pokles na hodnotu -3,8%. Tento prudký pád měla za následek velká recese, která postihla každou ekonomiku na světě. V době velké recese došlo k prasknutí realitní bubliny a tím i ke zhroucení stavebního sektoru, který hrál nezastupitelnou část španělské ekonomiky. Zároveň tyto události vedly ke zhroucení bankovního sektoru.

Teprve v roce 2014 bylo zaznamenáno zlepšení. HDP vzrostlo na 1,2%. Tento pozitivní růst se očekává i v následujících letech. Pozitivní vývoj HDP je podpořen novou fiskální strategií pro období 2013 – 2016 a také španělská vláda vytvořila vládní program pro podporu průmyslu, který byl taktéž zasažen krizí.

Graf 4: HDP ve Španělsku ve srovnání s průměrem EU v letech 2002-2013 (reálný růst v %)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z OECD

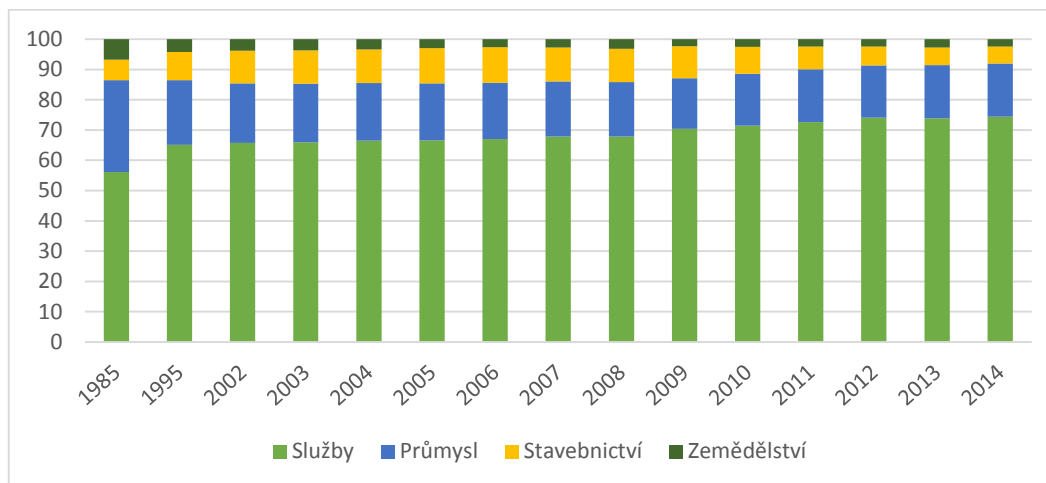
Španělská vláda si od vstupu do EU kladla za cíl dostat se na úroveň nejvyspělejších zemí Evropy. Na počátku 21. století se to španělské ekonomice podařilo, jak je patrné z grafu 4. Růst španělského HDP byl do světové finanční krize lehce nad průměrem EU. Španělská ekonomika se z důsledků krize dostává pomaleji než některé členské ekonomiky EU a růst HDP od roku 2010 je pod úrovní EU28.

Hrubý domácí produkt je tvořen statky vyprodukovanými na daném území, zde je to Španělsko. Z následujícího grafu 5, lze vyčíst, jakou částí se na tvorbě HDP podílí sektory španělského hospodářství. Nejvýznamnějším sektorem pro španělskou ekonomiku z hlediska HDP je sektor služeb. Sektor služeb se v průběhu let nejvíce podílí na tvorbě HDP, v roce 1995 to bylo 65,1 %. O 19 let později podíl na HDP je již 74,4% asi 718 mld. EUR.

Druhým nejvýznamnějším sektorem pro španělskou ekonomiku z pohledu HDP je průmyslový sektor. Průmyslový sektor ztrácí svou důležitost při tvorbě španělského HDP, kterou získává postupně sektor služeb. I přes rostoucí objem obrátu v mld. EUR mezi roky 1985 až 2014 v sektoru průmyslu je podíl na tvorbě HDP klesající. V roce 1985 účast na vytvoření HDP činila 30,4 %. V roce 2014 se průmysl podílel na tvorbě z 17,6% přibližně 169 mld. EUR.

Jak je zřejmé z grafu 5, zemědělství ztrácí svou atraktivitu v průběhu let a nahrazují ho ostatní odvětví. V roce 1985 se zemědělství podílelo na tvorbě HDP z 6,7 %, o deset let později to bylo jen 4,2%, což je 17,9 mld. EUR. Mezi roky 1995 – 2006 se účast na vytvoření HDP snižovala. Zlom přišel v roce 2008, kdy objem obrátu byl nejvyšší za sledované období a činil 33,5 mil. EUR. Od roku 2009 až 2014 se zemědělství podílí na tvorbě HDP průměrně z 2,5% přibližně 25 mil. EUR

Graf 5: Vývoj sektorů španělského hospodářství z hlediska HDP v letech 1985 – 2014 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z Instituto Nacional de Estadística a FARRELL, Mary. *Spain in the EU: the road to economic convergence*. New York: Palgrave, 2001, xviii, 216 p. ISBN 03-337-4963-4

Stavební sektor od roku 1985 až do roku 2007 má rostoucí podíl na tvorbě HDP. V období rozmachu stavebnictví mezi lety 2005 – 2007 se hodnota pohybovala přibližně mezi 11,1% až 11,7%. Po prasknutí bubliny na trhu s nemovitostmi a vzniku recese ve stavebnictví se atraktivita toho sektoru snížila. Od roku 2007 se účast na tvorbě HDP neustále snižuje. Nejvyšší zaznamenaný objem obrátu v mil. EUR byl zaznamenan v roce 2008 ve výši 113,2 mld. EUR. V roce 2014 byl podíl na tvorbě HDP 5,6 % přibližně 53,7 mld. EUR.

Autonomní oblasti Španělska se podílí na tvorbě HDP různou měrou, jak je zřejmé z tabulky 2. Největší účast na vytváření HDP má Katalánsko, jeho podíl je 18,82% asi 197,3 mld. EUR. Druhý největší podíl na HDP vytváří hlavní město Madrid. Účast Madridu je ve výši 196 mld. EUR. Nejméně se podílí autonomní města Ceuta a Melilla rozkládající se na marockém pobřeží.

Tabulka 2: Podíl autonomních oblastí ve Španělsku na tvorbě HDP v roce 2013 (v %)

Oblast	Celkem	Andalusie	Aragón	Asturie	Baleáry	Baskicko	Ceuta
Podíl na tvorbě	100	13,48	3,14	2,03	2,51	6,07	0,15
Oblast	Extremadura	Galicie	Kanárské ostrovy	Kantábrie	Kastilie - La Mancha	Kastilie - León	Katalánsko
Podíl na tvorbě	1,62	5,22	3,88	1,16	3,63	5,12	18,82
Oblast	Madrid	Melilla	Murcia	Navarra	Rioja	Valencie	
Podíl na tvorbě	18,70	0,13	2,56	1,69	0,74	9,34	

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z Instituto Nacional de Estadística

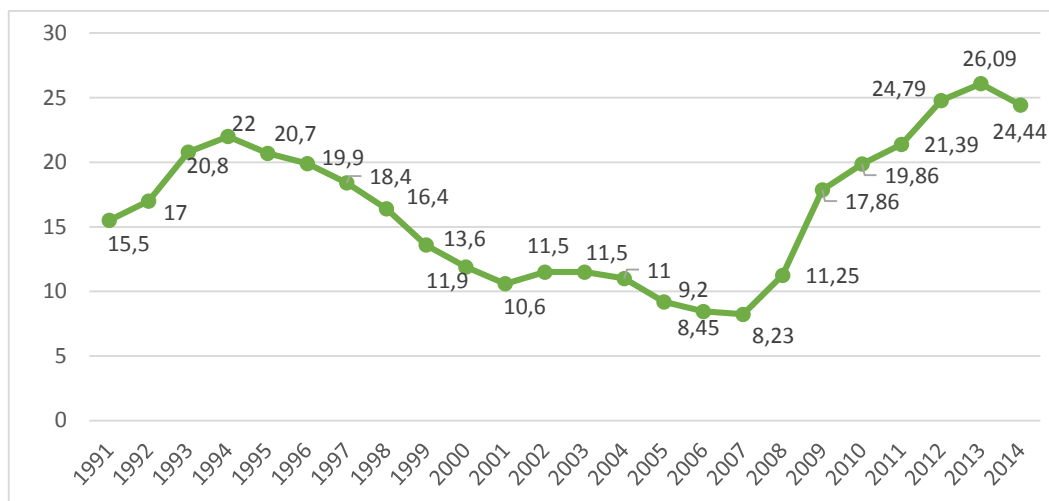
Oblast Andalusie má jednu z největších měr nezaměstnanosti a přitom se podílí z 13,48% na tvorbě HDP, což je třetí nejvyšší podíl. Andalusie je spíše zemědělskou oblastí, ale je také spjata s cestovním ruchem. Naopak Katalánsko má své zaměření velice všestranné. V Katalánsku je největší počet podniků v sektoru služeb, průmyslu i stavebnictví ve srovnání s ostatními oblastmi, dle dat z Instituto Nacional de Estadística.

4.2. Míra nezaměstnanosti ve Španělsku

Nezaměstnanost patří mezi základní makroekonomické ukazatele. Nezaměstnanost je vyjadřována pomocí míry nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti, jenž je procento nezaměstnaných z ekonomicky aktivního obyvatelstva. Obyvatelstvo pro měření míry nezaměstnanosti je potřeba rozdělit do dvou skupin, a to na ekonomicky aktivní (pracovní síla) a neaktivní obyvatelstvo. Mezi neaktivní obyvatelstvo patří například studenti, důchodci, invalidé, ženy v domácnosti a na mateřské dovolené.

Míra nezaměstnanosti je ve Španělsku dlouholetým problémem, který se jim nedaří zvládnout. V grafu 6 je zachycena míra nezaměstnanosti v letech 1991 – 2014. Vláda vytváří mnoho opatření pro zlepšení nezaměstnanosti, ale nejsou příliš účinná.

Graf 6: Míra nezaměstnanosti ve Španělsku mezi lety 1991-2014 (v %)

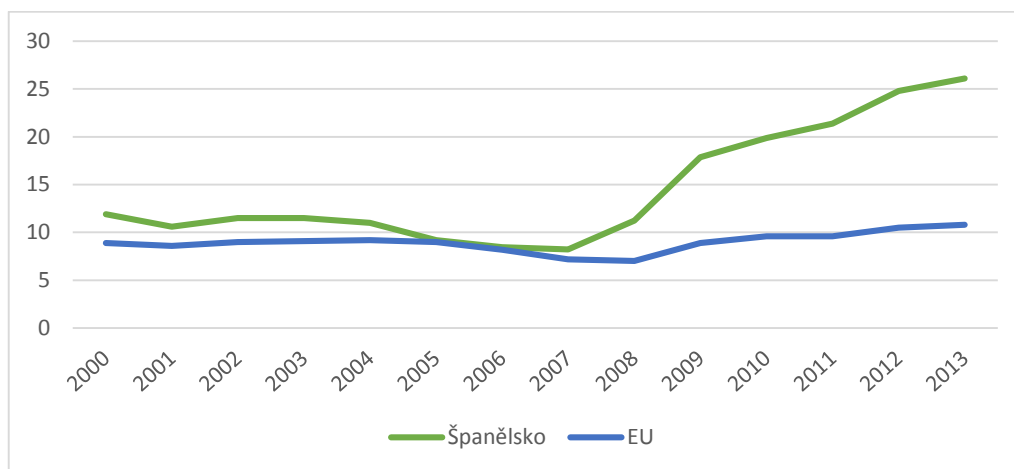

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z Instituto Nacional de Estadística a EUROSTAT

V roce 1994 vláda zavedla novou reformu, která vedla k postupnému snížení nezaměstnanosti. V roce 2014 Španělsko poprvé od roku 2008 zaznamenalo klesající tendenci. Nejnižší hodnota byla naměřena od vstupu do EU v roce 2007. Mezi lety 2004-2005 bylo vytvořeno mnoho pracovních míst, z důvodu rozmachu stavebnictví. Avšak míra nezaměstnanosti příliš neklesla, mohlo to být způsobeno tím, že díky pracovním příležitostem v odvětví se v roce 2005 zvětšil příliv zahraničních pracovníků 6 krát oproti roku 2004, podle OECD. V roce 2006 a 2007 byla naměřena nejnižší míra nezaměstnanosti ve sledovaném období.

Se vstupem Španělska do EU se vytvořila spolupráce mezi členskými státy, která vedla k uvolnění trhu a vytvoření více pracovních příležitostí. Nezaměstnanost ve Španělsku od poloviny 80 let klesala, a to až do roku 1990. V roce 1986 míra nezaměstnanosti činila 20,8%. Mezi lety 1993 – 1994 se španělská ekonomika nacházela v recesi a míra nezaměstnanosti činila 22%. Španělská míra nezaměstnanosti byla po celou dobu od vstupu do ES vyšší, než je průměr společenství, jak lze spatřit v grafu 7.

Graf 7: Míra nezaměstnanosti ve Španělsku ve srovnání s EU v letech 2000-2013 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z EUROSTATu

Zlom přišel po prasknutí bubliny na trhu s nemovitostmi a ve stavebním sektoru a v navazujících odvětvích, tyto řetězové krize doprovázela světová krize. V tomto období bylo mnoho lidí propuštěno nebo firmy zbankrotovaly. Od této doby míra nezaměstnanosti prudce vzrostla. V dnešní době je španělská míra nezaměstnanosti víc jak 2 krát větší než průměr EU.

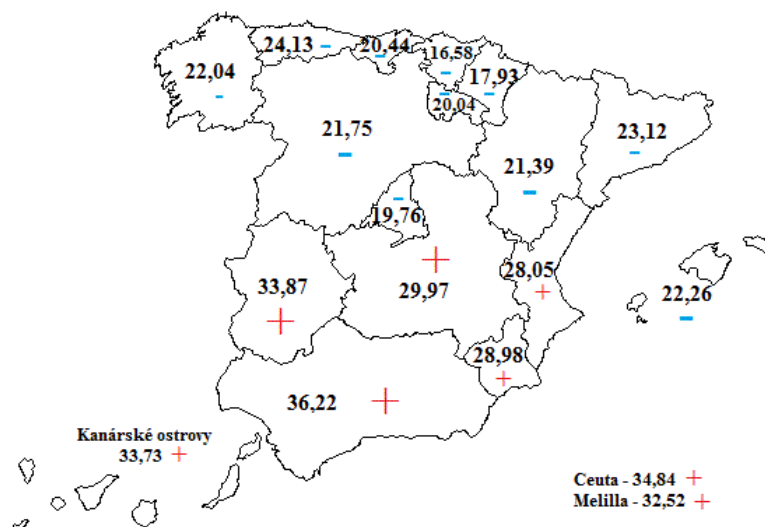
Jak již bylo zmíněno Španělsko, patří mezi země s vysokou mírou nezaměstnanosti. Autonomní oblasti Španělska se výrazně liší z hlediska nezaměstnanosti. Z obrázku 3 lze vyčíst míru nezaměstnanosti autonomních oblastí a její porovnání s průměrnou nezaměstnaností v roce 2013. V tomto roce byla průměrná nezaměstnanost Španělska 26,09%. Nejvyšší míru nezaměstnanosti mají jižní oblasti jako je Andalusie, Extremadura, Kanárské ostrovy a města Ceuta a Melilla.

Jižní část pyrenejského poloostrova a Extremadura byly spíše zemědělsky zaměřená území, jenž v dřívější době hrála významnou roli. Madrid má jednu z nejmenších měr nezaměstnanosti. V Madridu se nachází více pracovních míst, a to díky ekonomické významnosti místa a rozvoji dané oblasti.

Sever Španělska se potýká s nižší mírou nezaměstnanosti než zbytek Španělska. Sever Španělska je spíše průmyslovou oblastí, ale také příznivou oblastí pro cestovní ruch. Autonomní oblast Baskicko se nachází na severu Španělska a má nejnižší míru

nezaměstnanosti ve Španělsku. V této oblasti se vyskytuje důlní, hutnický i lodní průmysl. Venkovským oblastem na severu dominuje tradiční zemědělství, rybolov a živočišná výroba.

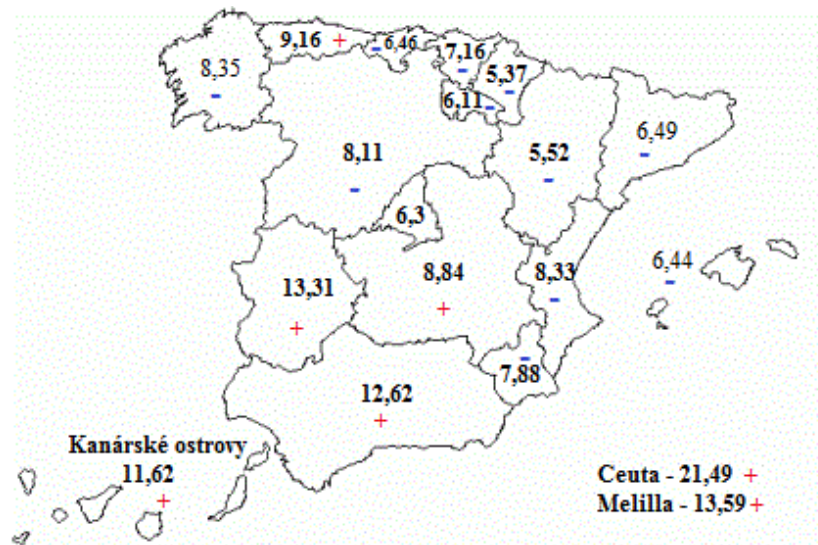
Obrázek 3: Míra nezaměstnanosti autonomních oblastí ve Španělsku v roce 2013 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z Instituto Nacional de Estadística

Územní struktura nezaměstnanosti dle regionů se mezi roky 2006 a 2013 nijak výrazně nezměnila. Průměrná nezaměstnanost ve Španělsku v roce 2006 byla 8,45%, druhá nejnižší naměřená hodnota. Územní strukturu nezaměstnanosti ve Španělsku v roce 2006 ve srovnání s průměrnou nezaměstnaností je vyobrazena na obrázku 4. V roce 2006 bylo méně oblastí s nadprůměrnou nezaměstnaností oproti roku 2013. Nejvyšší míra nezaměstnanosti byla naměřena v autonomních městech Ceuta a Melilla. Tyto města si drží své místo mezi nejvyššími měrami nezaměstnaností i v roce 2013.

Obrázek 4: Míra nezaměstnanosti autonomních oblastí ve Španělsku v roce 2006 (v %)

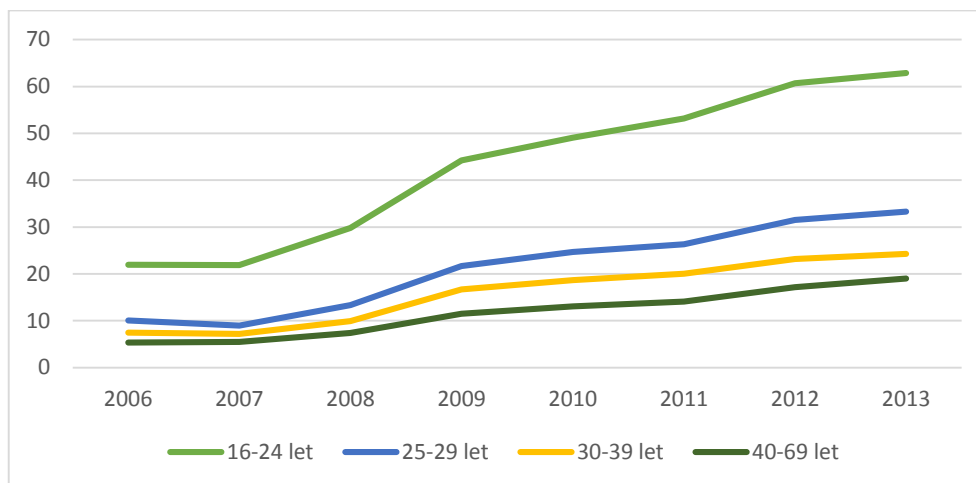

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z Instituto Nacional de Estadística

V posledním sledovaném roce 2014 průměrná nezaměstnanost ve Španělsku se pohybuje okolo 24,44 %. Při podrobnějším prozkoumání španělské míry nezaměstnanosti jsou patrné velké rozdíly mezi věkovými skupinami španělského obyvatelstva, jak je zachyceno v grafu 8. Největší problém je patrný ve věkové skupině do 24 let neboli v nezaměstnanosti mladých lidí.

Míra nezaměstnanost osob mladších 25 let je problémem v celé Evropské unie. Ve Španělsku se míra nezaměstnanosti mladých lidí do 25 let v roce 1993 a 1994 pohybovala přes 40%. Od té doby, až do roku 2009 míra nezaměstnanosti klesala dle dat z EUROSTATu.

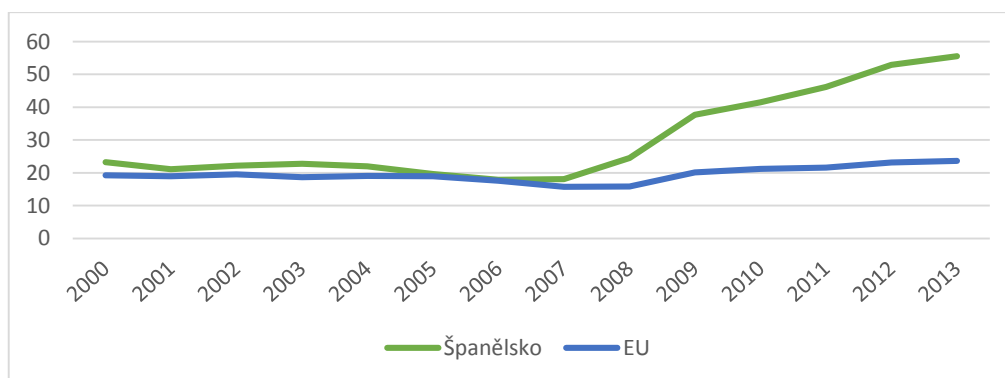
Graf 8: Míra nezaměstnanost ve Španělsku podle věkových skupin v letech 2006-2013 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z Instituto Nacional de Estadística

V grafu 9 je možné vidět srovnání míry nezaměstnanosti osob mladších 24 let s průměrem EU. Z něj vyplývá, že nezaměstnanost mladých Španělů od počátku nového milénia převyšuje průměr EU. Nezaměstnanost mladých Španělů se do hospodářské krize držela na stabilní úrovni okolo 20 %. Mezi lety 2005 až 2007 došlo k mírnému poklesu způsobeného nárůstem počtu pracovních míst ve stavebnictví. Po propuknutí světové hospodářské krize došlo k prudkému nárůstu nezaměstnanosti osob mladších 24 let v obou oblastech. Mladí Španělé však krizi pocítili razantněji. V roce 2013 byla míra nezaměstnanosti osob mladších 24 let víc jak dvojnásobná oproti EU.

Graf 9: Míra nezaměstnanosti osob mladších 25 let ve Španělsku a EU v letech 2000 - 2013 (v %)

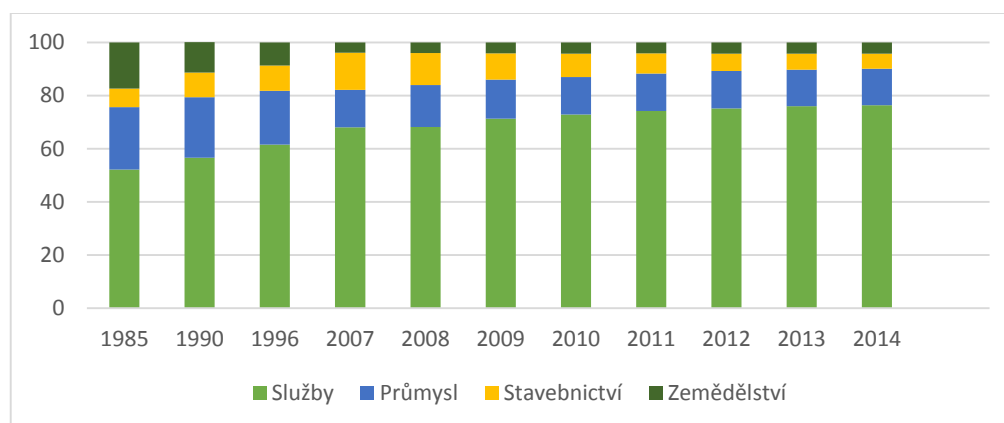

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z EUROSTATu

Španělsko je zaměřené na cestovní ruch a taktéž patří mezi oblíbené letní destinace, a proto nejvíce zaměstnaných osob je v sektoru služby, jak je patrné z grafu 10. Zaměstnání jsou především v hotelnictví a cestovním ruchu, ale také v maloobchodě a ve velkoobchodě.

Zaměstnání v sektoru zemědělství se stává méně a méně žádané. Od vstupu do EU se počet zaměstnaných osob v sektoru zemědělství vůči ostatním zmíněným sektorům výrazně snížil. V roce 1985 bylo v zemědělství zaměstnáno 17,4% osob a v roce 2014 již jen 4,2% k celkové zaměstnanosti.

Graf 10: Struktura zaměstnanosti osob podle sektorů ve Španělsku v letech 1985-2014 (v %, celkový počet zaměstnaných ve Španělsku = 100%)

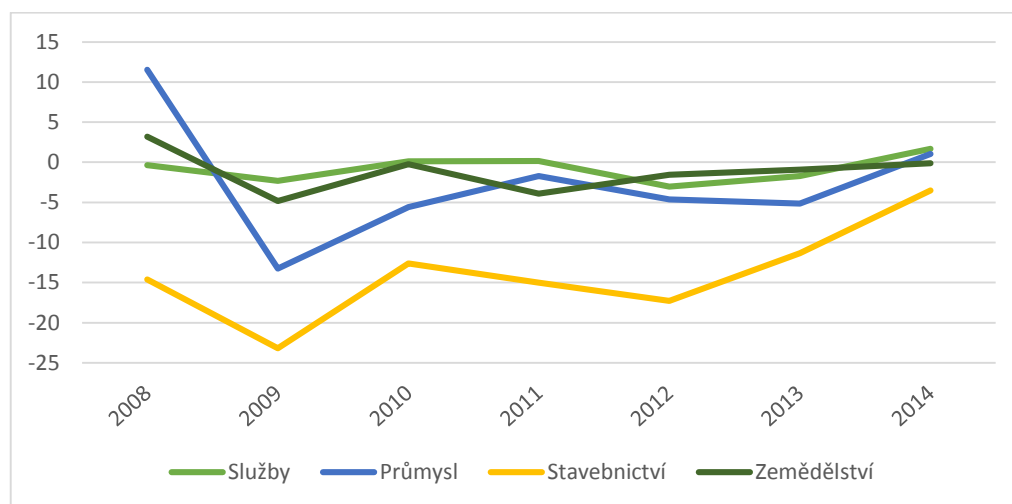
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z Instituto Nacional de Estadística, Banco de España a FARRELL, Mary. Spain in the EU: the road to economic convergence. New York: Palgrave, 2001, xviii, 216 p. ISBN 03-337-4963-4. str. 23

V letech 2007 – 2013 docházelo ve všech odvětvích ke snížení počtu pracovních míst. V sektoru služby to ale nebylo nijak výrazné jako v ostatních sektorech. Celkový počet zaměstnaných se snižoval, avšak počet zaměstnaných v sektoru služeb v procentním vyjádření vůči celkové zaměstnanosti vzrostl, jak je patrné z grafu 11. V roce 1985 byl podíl služeb na zaměstnanosti osob asi 52,2% . V roce 2013 byl již podíl 76% z celkové zaměstnanosti osob.

Ve Španělsku v roce 2007 pracovalo asi 20,6 mil. osob. Postupně během let se počet zaměstnaných ve Španělsku snížil. V roce 2014 bylo zaznamenáno mírné tempo růstu celkově zaměstnaných osob ve Španělsku, a to 1,2% oproti minulému roku, přibližný nárůst

byl o 205 tis. osob. Největší tempo růstu v roce 2008 zaznamenal sektor průmysl přibližně 11,5% oproti roku 2007.

Graf 11: Vývoj tempa růstu zaměstnaných osob podle sektorů ve Španělsku v letech 2007 - 2014 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z Instituto Nacional de Estadística, Banco de España

Před krizí španělský sektor stavebnictví zaměstnával okolo 2,8 mil. osob, především díky rozmachu stavebnictví. Poté došlo k prasknutí realitní bubliny a vypuknutí krize. Tempo růstu osob zaměstnaných ve stavebnictví v roce 2008 bylo -14,8% oproti roku 2007. Snižování pracovních míst neboli záporné tempo růstu zaměstnaných osob v tomto sektoru od roku 2008 nadále pokračuje. Ve sledovaném období bylo propuštěno v odvětví stavebnictví přibližně 1,9 mil. osob. Společně se stavebnictvím nejvýraznější pokles pracovních míst byl i v průmyslu. V roce 2007 zde pracovalo 2,9 mil. osob. V následujícím roce došlo k výraznému snížení tempa růstu na - 13,3% oproti roku 2007. Záporné tempo růstu osob zaměstnaných v sektoru stavebnictví se drželo do roku 2013.

V roce 2014 byl v sektoru služeb a průmyslu poprvé od roku 2007 zaznamenáno kladné tempo růstu zaměstnaných osob. Ve službách bylo tempo růstu 1,7% a v průmyslu 1% oproti roku 2013. Zaměstnanost v zemědělství se v roce 2014 nezměnila, ale u stavebnictví bylo tempo růstu - 3,5%. Přibližně 36 tis. osob přišlo o práci ve stavebním sektoru v roce 2014.

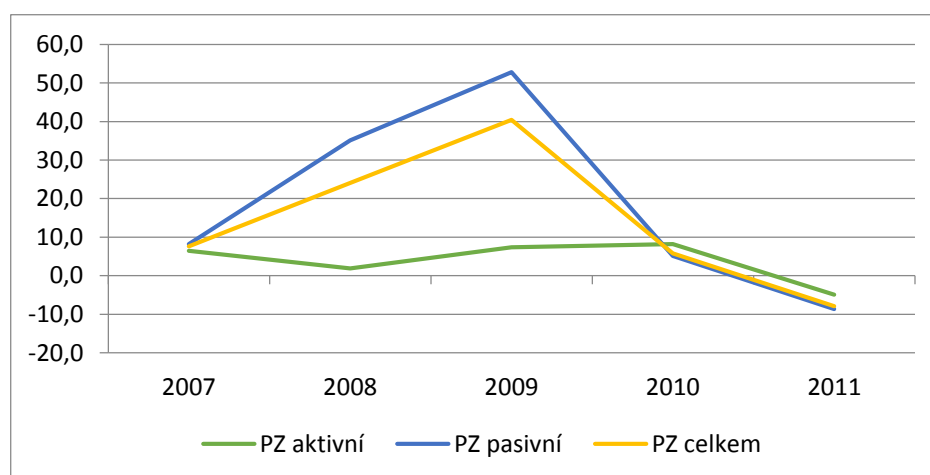
4.3. Výdaje na politiku zaměstnanosti ve Španělsku

Politika zaměstnanosti je nedílnou součástí každého státu a jeho sociální politiky. Politika zaměstnanosti se rozděluje na pasivní a aktivní politiku zaměstnanosti. Aktivní politika zaměstnanosti je ve Španělsku předána do rukou autonomních oblastí a o pasivní politiku se stará stát. Pro rok 2014-2016 byla vytvořena nová strategie vytvářející nový rámec aktivní politiky zaměstnanosti a zahrnující efektivnější přerozdělení finančních prostředků vynaložených pro aktivní politiku mezi autonomní oblasti Španělska.

Mezi základní nástroje aktivní politiky zaměstnanosti patří například rekvalifikace, poradenství, či podpora zaměstnání. Aktivní politika zaměstnanosti Španělska je definována pomocí zákona z roku 2003.

Celkové výdaje na politiku zaměstnanosti se ve sledovaném období zvyšují, teprve v roce 2011 došlo k poklesu o 7,9% oproti roku 2010 na 38,7 mld. EUR, jak je zřejmé z grafu 12. Výdaje na pasivní politiku zaměstnanosti v roce 2006 činily 14,1 mld. EUR. V roce 2011 byly výdaje na pasivní politiku zaměstnanosti již dvojnásobné asi 30,1 mld. EUR, což odpovídá vzrůstající nezaměstnanosti.

Graf 12: Tempo růstu výdajů na pasivní, aktivní a celkovou politiku zaměstnanosti (PZ) v letech 2007 až 2011 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z Ministerio de empleo y seguridad social

Tempo růstu výdajů na aktivní politiku zaměstnanosti mezi lety 2007 – 2010 mělo rostoucí tendenci. V roce 2010 byly výdaje na aktivní politiku 8,6 mld. z celkových 41,96 mld. EUR. V roce 2011 tempo růstu výdajů na aktivní politiku bylo - 4,9% oproti roku 2010. Výdaje na aktivní politiku v roce 2011 se snížily o 443,1 mil. EUR oproti předcházejícímu roku.

V roce 2014 bylo vyčleněno na aktivní politiku přibližně 4,07 mld. EUR. V následujícím roce byl zaznamenán nárůst o 16,5% oproti roku 2014, dle španělského časopisu Europa press.

Podíl výdajů na aktivní politiku z celkových výdajů na politiku zaměstnanosti se v průběhu let snižuje, jak je vidět v tabulce 3. Španělsko je zaměřeno především na pasivní politiku zaměstnanosti, jako je vyplácení sociálních dávek. Na aktivní politiku zaměstnanosti se Španělsko podílelo v roce 2006 jen 34% z celkových výdajů na politiku zaměstnanosti. V roce 2011 to bylo jen 22% z celkových výdajů na politiku zaměstnanosti, tudíž dochází k výraznému snížení, což není dobré. Ke snížení podílu z celkových výdajů na politiku zaměstnanosti dochází, i přestože celkové výdaje na politiku zaměstnanosti mezi lety 2006 až 2010 rostly. V roce 2011 došlo ke snížení celkových výdajů na politiku zaměstnanosti o 3,3 mld. EUR. Toto snížení celkových výdajů zasáhlo spíše výdaje pasivní politiky, kde tempo růstu výdajů bylo – 8,7% oproti roku 2010.

Situace v rozdělování celkových výdajů politiky zaměstnanosti ve Španělsku není příliš účinné ke snížení celkové nezaměstnanosti obyvatelstva. Lepší řešení je z hlediska rozložení výdajů na politiku zaměstnanosti v opačném poměru, než je tomu ve Španělsku. Pro efektivnější působení aktivní politiky zaměstnanosti byla vytvořena strategie aktivní politiky zaměstnanosti 2014 – 2016.

Tabulka 3: Podíl aktivní a pasivní politiky zaměstnanosti z celkových výdajů na politiku zaměstnanosti (v %)

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Pasivní politika zaměstnanosti	66	67	73	79	79	78
Aktivní politika zaměstnanosti	34	33	27	21	21	22
Celkem	100	100	100	100	100	100

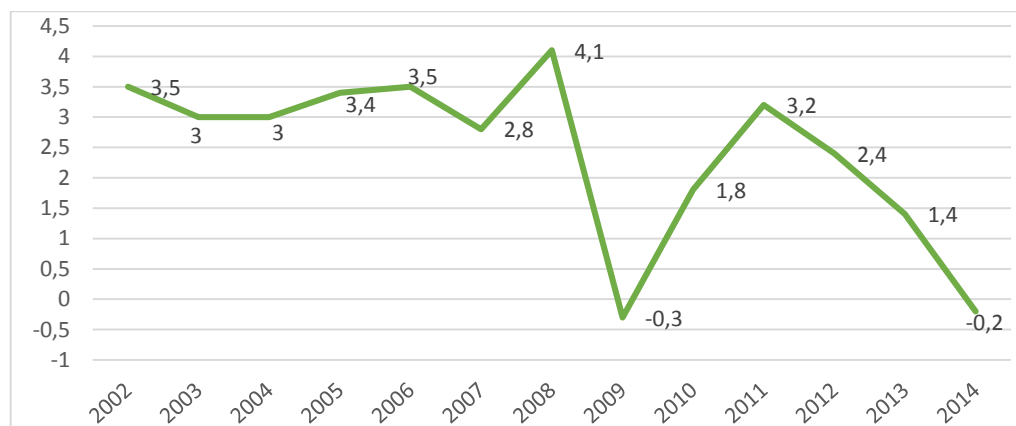
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z Ministerio de empleo y seguridad social

4.4. Míra inflace ve Španělsku

Mezi makroekonomické ukazatele patří i inflace, jedná se o růst všeobecné cenové hladiny. S růstem cenové hladiny dochází k znehodnocení peněz, tzv. za stejné množství peněz, lze pořídit menší množství statků. V případě poklesu cenové hladiny v určitém období se jedná o deflaci. Inflace se vyjadřuje pomocí míry inflace. Míra inflace se dá změřit například pomocí indexu spotřebitelských cen, indexu cen výrobků nebo pomocí deflátoru HDP. Pro ekonomiku každé země je ideální mírný růst inflace, jelikož příliš vysoká míra inflace se setkává s negativními ohlasy. Vysoká míra inflace je doprovázena kolísáním cen, mezd a peníze ztrácí svou kupní sílu.

Podle získaných dat zaznamenaných v grafu 13 je zřejmé, že se Španělská ekonomika do světové krize 2009 potýkala s mírnou inflací. Španělská vláda se od přijetí závazku k plnění konvergenčních kritérií snaží držet stabilní cenovou hladinu bez prudkých výkyvů. Prudký pokles španělské inflace byl v roce 2009 o 4,4 procentních bodů nižší oproti předchozímu roku. Tento jev se nazývá deflace, která bývá spojena s hospodářskými recesemi, ve které se Španělsko nacházelo. Mezi roky 2011 a 2014 je patrné, že míra inflace klesala, jedná se o tzv. dezinflaci, která v roce 2014 vyústila v pokles cenové hladiny neboli v deflaci.

Graf 13: Míra inflace ve Španělsku měřená indexem CPI v letech 2002-2014 (v %)

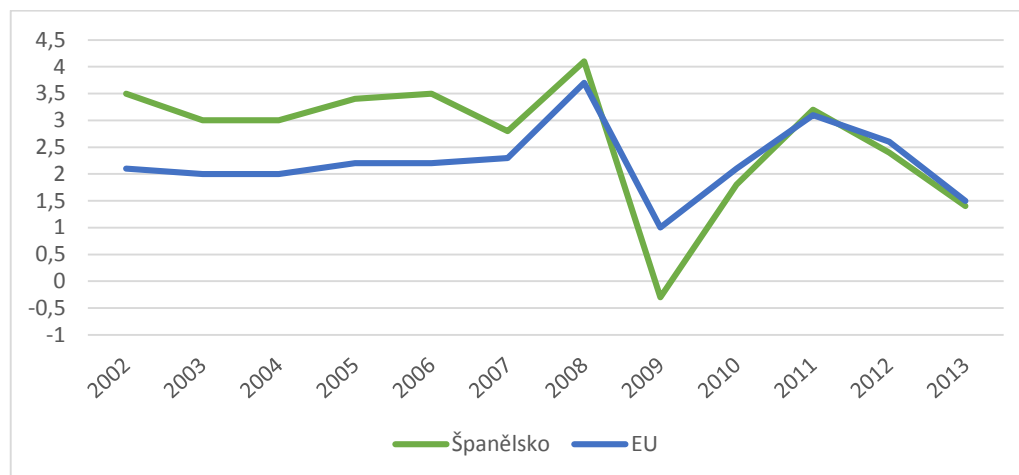

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z Instituto Nacional de Estadística

Z níže uvedeného grafu 14 je patrný vývoj míry inflace ve srovnání s průměrem EU. Míra inflace ve Španělsku oproti průměru EU se od roku 2002 do světové krize v roce 2009

pohybovala asi 1 procentní bod nad průměrem EU. Od této doby se výše inflace ve Španělsku pohybuje na stejné úrovni s EU.

Graf 14: Míra inflace ve Španělsku ve srovnání s průměrem v EU v letech 2002-2013 (v %)

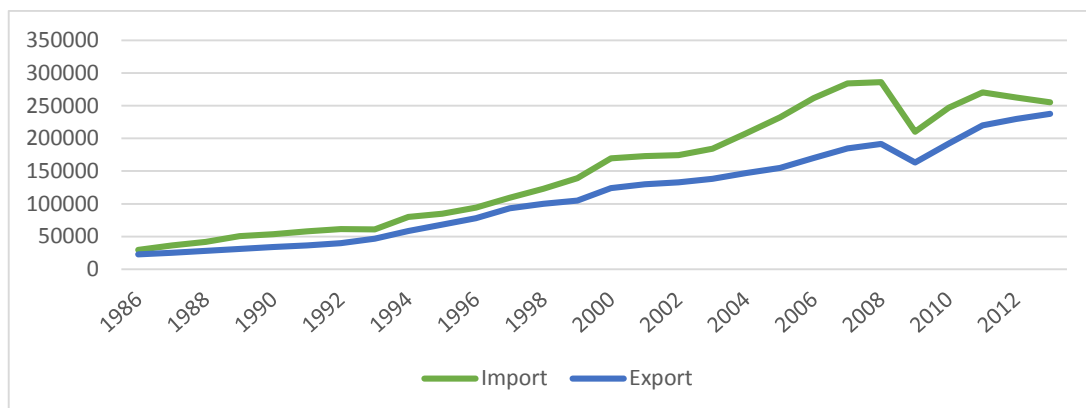
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z EUROSTATu

4.5. Zahraniční obchod ve Španělsku

Zahraniční obchod je závislý na otevřenosti ekonomiky vůči zahraničí, jenž Španělsko vždy nesplňovalo, především v době Frankovy diktatury. Zahraniční obchod se skládá z importu a exportu, kde export je tvořen zbožím a službami, které jsou exportovány do ostatních zemí. Naopak import je založen na dovozu zboží a služeb ze zahraničí.

Vývoj španělského zahraničního obchodu je patrný z grafu 15 níže. Španělsko se již od vstupu do EU potýká se zápornou obchodní bilancí. Vývoz a dovoz do roku 2008 ve Španělsku měl rostoucí charakter, následující rok však krize způsobila strmý pokles obou sledovaných hodnot.

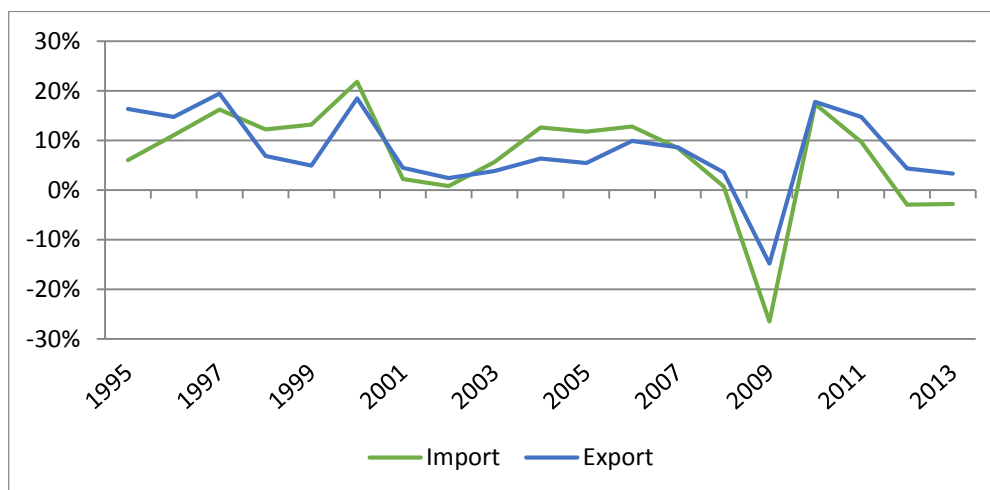
Graf 15: Vývoj zahraničního obchodu ve Španělsku v letech 1986 -2012 (v mil. EUR)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z Instituto Nacional de Estadística a EURTOSTATu

Z grafu 16 je patrné, že tempo růstu exportu a importu se v průběhu let měnilo. Tempo růstu importu zaznamenávalo větší výkyvy než export. Mezi roky 1995 – 1997 tempo růstu exportu bylo větší než importu. V letech 1997 až 2000 došlo k obratu a import rostl víc jak o 6 - 7 procentních bodů rychleji než export v předešlém roce. Od doby přijetí eura až do hospodářské krize export zaznamenal rostoucí tendenci. Import na tom byl stejně, jen pokles se dostavil již v roce 2007.

Graf 16: Vývoj tempa růstu exportu a importu ve Španělsku v letech 1995-2013 (v %)

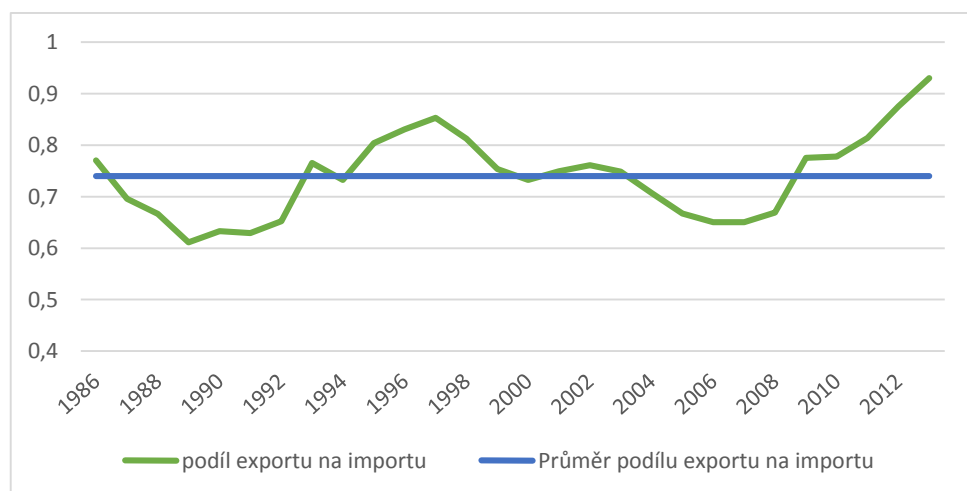
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z Instituto Nacional de Estadística a EURTOSTATu

Velká hospodářská krize ovlivnila spíše dovoz, kde v roce 2008 dovoz dosáhl hodnoty 286 105 mil. eur. V následujícím roce byl zaznamenán pokles tempa růstu importu o 26,5% asi o 75 883 mil. eur. Oproti tomu export tak strmý pokles nepostihl. Ve stejném období tempo růstu exportu bylo - 14,8% . V posledních 4 sledovaných letech export roste výrazněji než dovoz, který od roku 2012 má klesající tendenci.

Španělský zahraniční obchod se z krize téměř vzpamatoval. Export vykazuje rostoucí tendenci a nyní je na tom export mnohem lépe než před krizí. V grafu 17 je zachycen podíl exportu na importu ve srovnání s průměrným podílem od roku 1986 do roku 2013.

Během zachyceného období byl export vždy menší než import. Export do roku 1992 tvořil v rozmezí 65% až 77% importu. Od roku 1995 po následující tři roky se export podílel na importu z přibližně 80%. Tento podíl by překonán až v roce 2010, kdy byl podíl 81,4%. V roce 2013 byla změřena největší hodnota podílu exportu na importu ve sledovaném období na úrovni, 93%, jelikož tempo růstu exportu je rychlejší než importu.

Graf 17: Vývoj podílu exportu na importu v letech 1986 – 2013 ve Španělsku (v %)

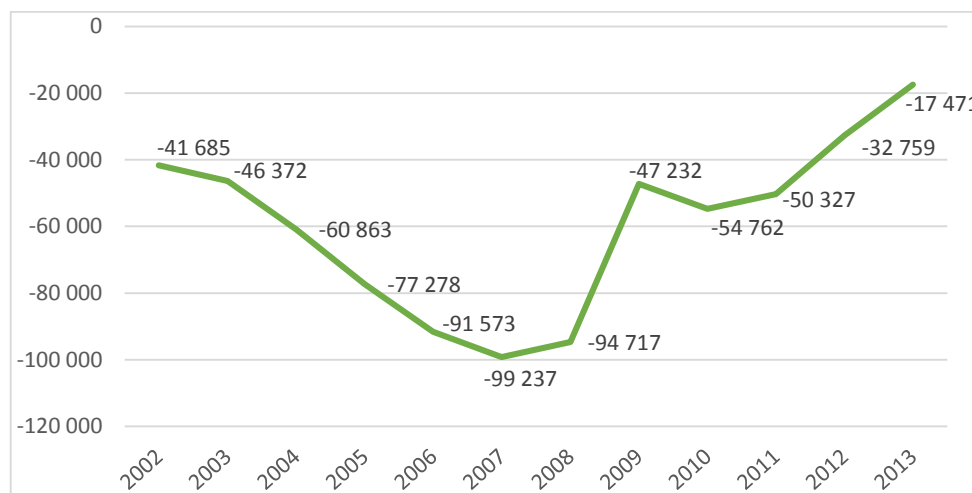

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z Instituto Nacional de Estadística a EURTOSTATu

Španělská ekonomika dlouhodobě vykazuje záporné saldo obchodní bilance, jenž je způsobeno nízkou konkurenceschopností španělských podniků, jak je zaznamenáno v grafu 18. Obchodní bilance byla nejnižší v roce 2007. V následujících letech se deficit obchodní

bilance postupně mírně snižoval a v roce 2013 deficit obchodní bilance byl o 47% nižší oproti roku 2012.

Graf 18: Vývoj obchodní bilance ve Španělsku v letech 2002-2013 (v mil. EUR)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z EUROSTATu

Španělský zahraniční obchod je spíše zaměřen na země v EU. V roce 2013 do EU směřovalo 62,6% vývozu a dovoz činil 51,8% asi 130,7 mil. EUR z celkového objemu. Největšími odběrateli španělských komodit a dovozci zboží a služeb do Španělska jsou země EU, tedy Německo a Francie. Tyto země svou pozici během let neztratily jak v exportu, tak v importu, jak je patrné z tabulky 4. Mezi roky 2001 - 2013 došlo k nárůstu importovaných komodit z Číny. V roce 2001 byla Čína na 9 místě nejčastějšího dovozce zboží do Španělska. V roce 2013 je Čína na třetím místě se 17,41 mil. EUR. Země, kam směřují španělské komodity, se v průběhu let nijak výrazně nezměnily. Vliv na zahraniční obchod Španělska má především otevřenost a stav ekonomiky, se kterou Španělsko obchoduje.

Tabulka 4: Teritoriální zaměření zahraničního obchodu Španělska v roce 2001 a 2013 (v mil. EUR)

Dovoz	2001	mil. EUR	2013	mil. EUR
1.	Francie	29	Německo	28,26
2.	Německo	25,15	Francie	27,3
3.	Itálie	15,13	Čína	17,41
4.	UK	12,01	Itálie	14,88
5.	Nizozemsko	6,41	Velká Británie	9,97
Vývoz	2001	mil. EUR	2013	mil. EUR
1.	Francie	25,32	Francie	37,94
2.	Německo	15,38	Německo	23,9
3.	Portugalsko	13,23	Portugalsko	17,22
4.	UK	11,72	Itálie	16,48
5.	Itálie	11,7	UK	16,1

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z Ministerio de Economía y Competitividad – ICEX

Nejčastější exportní komodity v roce 2001 a 2013 jsou patrné z tabulky 5. Struktura exportu z hlediska komodit se nijak nezměnila, pouze se změnila důležitost některých komodit. V roce 2013 hlavními exportními komoditami byly stroje a zařízení, zejména průmyslové stroje, dále potraviny a výrobky z automobilového průmyslu. Stroje a zařízení v roce 2013 zaznamenaly nárůst o 22,3 mil EUR oproti roku 2001. Podíl na celkovém vývozu se zvětšil o pár procent, což je způsobeno rostoucím celkovým exportem.

Automobilový průmysl byl v roce 2001 na prvním místě. Během let ztratil svou pozici, i když se podíl na exportu nijak výrazně nezměnil. Potraviny zaznamenaly taktéž rostoucí charakter. Podíl se mezi lety 2001 a 2013 zvětšil o 3,3%, ale v objemu mil. EUR byl nárůst téměř dvojnásobný. Tento samý trend měl i chemický průmysl, kde objem obrátu vývozu vzrostl o 18,9 mil. v roce 2013 oproti roku 2001.

Tabulka 5: Struktura nejčastějších exportních komodit zahraničního obchodu v roce 2001 a 2013 (v % a mil. EUR)

Vývoz	2001	mil. EUR	Podíl v %	2013	mil. EUR	Podíl v %
1.	Automobilový průmysl	27,8	16,1	Stroje a zařízení	49,5	19,6
2.	Stroje a zařízení	27,2	15,7	Potraviny	35,8	14,2
3.	Potraviny	18,9	10,9	Automobilový průmysl	33,4	13,2
4.	Chemické průmysl	14,4	8,3	Chemický průmysl	33,3	13,2
5.	Ostatní komodity	84,8	49,0	Ostatní komodity	100,3	39,7
Celkem		173,2	100,0	Celkem	252,3	100

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z Ministerio de Economía y Competitividad – Secretaría de estado de comercio

Struktura komodit dovozu je zřejmá z tabulky 6. Hlavní struktura je tvořena stejnými komoditami v obou sledovaných letech. Změnil se pouze podíl na celkovém objemu importu.

Tabulka 6: Struktura importních komodit zahraničního obchodu v letech 2001 a 2013 (v mil. EUR a v %)

Dovoz	2001	mil. EUR	Podíl v %	2013	mil. EUR	podíl v %
1.	Stroje a zařízení	44,1	25,4	Produkty energetiky	57,3	22,7
2.	Automobilový průmysl	27,3	15,8	Stroje a zařízení	43,4	17,2
3.	Chemické průmysl	21,6	12,4	Chemický průmysl	38,8	15,4
4.	Produkty energetiky	19,4	11,2	Potraviny	27,9	11,0
5.	Potraviny	17,3	10,0	Automobilový průmysl	26,0	10,3
6.	Ostatní komodity	43,6	25,2	Ostatní komodity	59,0	23,4
Celkem		173,2	100	Celkem	252,3	100

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z Ministerio de Economía y Competitividad – Secretaría de estado de comercio

Produkty energetiky v 2013 mají 2 krát větší podíl na celkovém objemu, než tomu bylo v roce 2001. Import strojů a zařízení v roce 2001 činil 44,1 mil. EUR. V roce 2013 byl 43,4 mil EUR, což není příliš velký rozdíl, ale procentuální podíl se snížil z 25,4 % na 17,2% z celkového objemu dovozu. Obdobně je na tom i automobilový sektor, kde podíl k celkovému importu klesl o 5,5 %, ale objem obrátu v mil. EUR v automobilovém průmyslu se nezměnil. U kategorie chemický průmysl a potraviny import vzrostl. Podíl těchto komodit na dovozu se výrazně nezměnil, jelikož mezi roky 2001 a 2013 vzrostl i celkový import.

4.6. Veřejný dluh Španělska

Veřejný dluh je pro Španělsko v dnešní době velký problém, jak je zachyceno v tabulce 7. Podle konvergenčního kritéria o hrubém veřejném dluhu, by Španělsko nemělo překročit hranici 60% vládního dluhu k HDP. To se Španělsku povedlo dodržet mezi lety 2000 -2009, což bylo v době expanze, rozmachu stavebnictví a navazujících odvětvích. V roce 2006 došlo poprvé k poklesu pod 40% na hodnotu 38,9% vládního dluhu k HDP. Nejnižší zadluženost země vůči HDP byla v roce 2007. Po propuknutí hospodářské krize ve světě a zpomalení růstu španělského HDP mělo za následek zvýšení zadluženosti země.

Tabulka 7: Celkový státní dluh v % HDP v letech 1999 -2014 (v %)

Rok	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
% HDP	60,9	58,0	54,2	51,3	47,6	45,3	42,3	38,9
Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
% HDP	35,5	39,4	52,7	60,1	69,2	84,4	92,1	

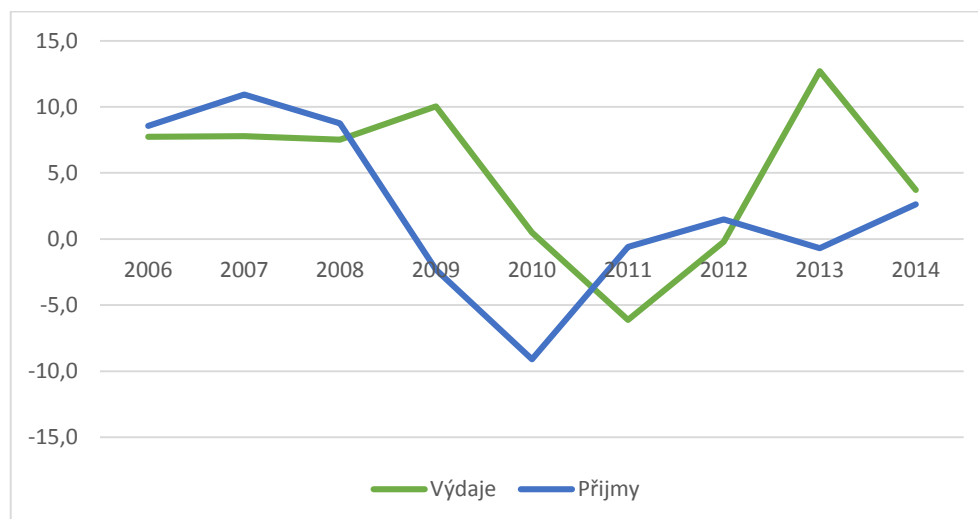
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z EUROSTATu

Španělská vláda se snaží o zlepšení situace pomocí fiskální politiky. Snaží se o snížení státních výdajů a o zvýšení příjmů do státního rozpočtu. Jedním z kroků byla daňová reforma, která vstoupila v platnost 1. 1. 2015. Tento krok by měl přinést do rozpočtu více peněz. Vláda se snaží o podporu sektorů nejvíce zasažených krizí, jako je průmysl nebo stavebnictví.

Podle grafu 19 lze usoudit, že příjmy do státního rozpočtu do světové krize rostly. V době krize v roce 2009 došlo ke klesajícímu tempu růstu o 2,3% oproti roku 2008. Příjmy od roku 2010 se pohybují na stejné úrovni s menšími výkyvy ob rok. V roce 2014 bylo zaznamenáno tempo růstu příjmů vyšší o 2,6% na 281,7 mld. EUR oproti roku 2013.

Státní výdaje Španělska rostly od roku 2005 následující 3 roky stejným tempem růstu oproti předcházejícím rokům. Po propuknutí hospodářské krize došlo k růstu o 10% na 384 mld. EUR oproti roku 2008. Následující roky došlo k poklesu státních výdajů přerušené rokem 2013, kdy došlo k nárůstu o 12,7%. Rostoucí tendence výdajů byla i v následujícím roce, ale pouze o 3,7% na 423 mld. EUR v porovnání s rokem 2013.

Graf 19: Tempo růstu příjmů a výdajů do státního rozpočtu v letech 2006 až 2014 (v %)

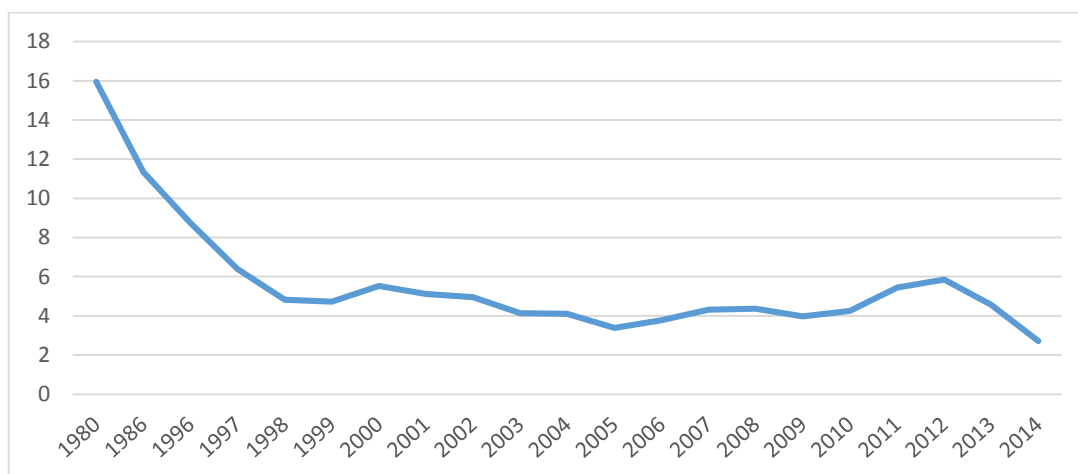
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z Ministerio de Hacienda y Administraciones Públicas – Presupuestos generales del estado consolidados

Z hlediska příjmů jsou nejdůležitější položky přímé a nepřímé daně. Naopak nejvýznamnějšími položkami výdajů jsou výdaje na pokrytí transferů spojené s pokrytím nezaměstnanosti a výplatou důchodů. V posledních letech se jednou z největších položek výdajů stalo splácení úroků státního dluhu.

4.7. Vývoj dlouhodobé úrokové sazby ve Španělsku

Dlouhodobá úroková sazba patří mezi jeden z konvergenčních kritérií, které Španělsko přijalo. Dlouhodobá úroková sazba ve Španělsku v průběhu sledovaných let 1997-1998 dosáhla 6,3% s hraniční hodnotou 7,8%. Díky tomu splnila konvergenční kritérium. Úroková sazba z hodnoty 15,96% od počátku 80. let 20. století neustále klesá, což je zachyceno v grafu 20. V roce 2005 měla úroková sazba jednu z nejnižších sledovaných hodnot. V této době zažíval trh s nemovitostmi boom. Lidem se dostávalo levnějších úvěrů bez většího rizika a měli jednodušší šanci pořídit si vlastní bydlení.

Graf 20: Vývoj dlouhodobé úrokové sazby v letech 1980-2014 (v %)

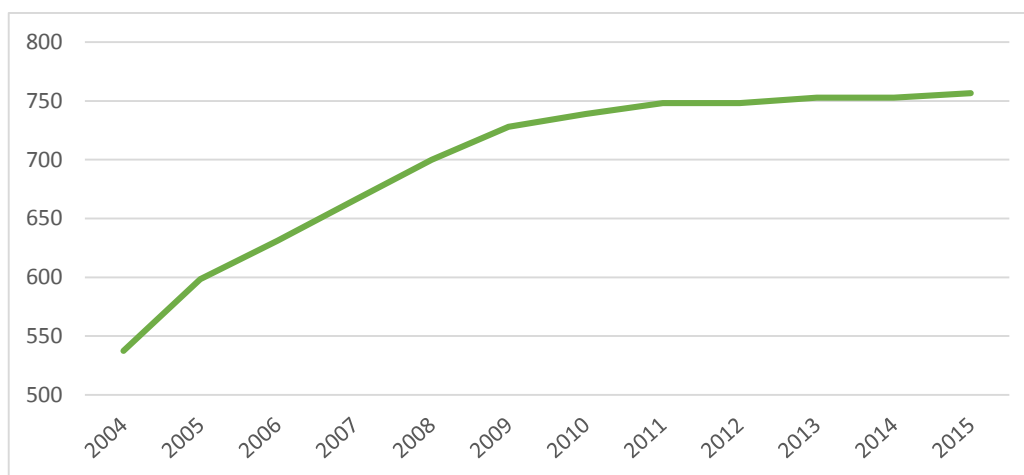
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z OECD

V roce 2009 propukla hospodářská krize, která sebou nesla zpřísnění požadavků na získání úvěru. Na finančních trzích vznikla nedůvěra a Španělsko se stalo méně atraktivní zemí pro investiční činnost. V roce 2011 - 2012 se dlouhodobá úroková sazba pohybovala na úrovni přibližně 5,5%. V roce 2014 byla nejnižší úroková sazba za sledované období. Hodnota pro rok 2014 je 2,71%.

4.8. Vývoj minimální a průměrné mzdy ve Španělsku

Španělsko má zákonem stanovenou minimální mzdu, jejíž vývoj je zachycen v grafu 21. Minimální mzda je v hrubém měsíčním vyjádření. Minimální mzda má dvě hlavní funkce, a to motivovat k hledání práce, namísto příjmu sociálních dávek. Druhá funkce je, aby zaměstnanec dostal důstojnou odměnu za svou vykonanou práci. Minimální mzda bývá zvyšována při zvýšení průměrné mzdy ve Španělsku.

Graf 21: Vývoj minimální mzdy ve Španělsku v letech 2004 - 2015 (v EUR)

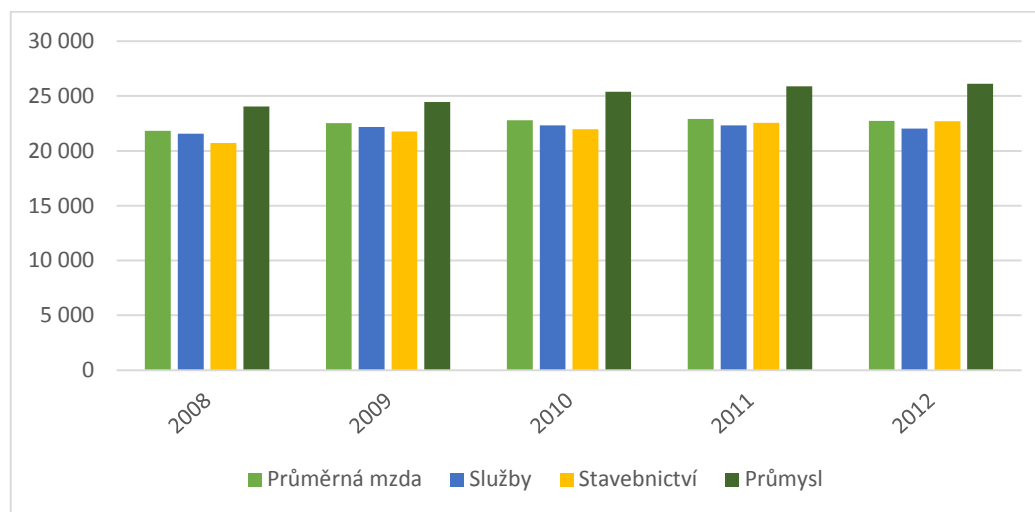

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z EUROSTATu

Minimální mzda od roku 2004 ve Španělsku neustále roste, a to až do roku 2011. V roce 2011 minimální mzda činila 748 EUR měsíčně. V letech 2013 a 2014 minimální mzda byla na stejné úrovni o 5 EUR měsíčně více oproti roku 2011. V posledním sledovaném roce minimální mzda lehce vzrostla na 757 EUR měsíčně.

Hrubá měsíční mzda se ve Španělsku liší podle sektoru a oblasti, ve kterém zaměstnanec pracuje, jak je vidět z grafu 22. Nejlépe na tom jsou zaměstnanci pracující v průmyslovém sektoru, kde roční průměrný hrubý plat převyšuje průměrnou roční mzdu pracovníka ve Španělsku. Průměrná mzda ve Španělsku se v průběhu let nijak výrazně nezměnila. Plat ve stavebnictví od roku 2008 mírně roste. Hrubá roční mzda ve službách v posledním sledovaném roce 2012 klesla asi o 1,2 % oproti roku 2011. Minimální mzda ve Španělsku činí asi 1/3 z průměrné hrubé mzdy ve Španělsku.

Graf 22: Vývoj průměrné roční hrubé mzdy ve Španělsku podle sektorů ve srovnání s průměrnou španělskou mzdou v letech 2008-2012 (v EUR)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z Instituto Nacional de Estadística

Španělsko je charakteristické svou decentralizací a vnitřní nerovnoměrností, které se odráží i ve výši roční hrubé mzdy na pracovníka. Nejvyšší platy jsou v oblasti průmyslového Baskicka a v hlavním městě Madridu, kde je mnoho pracovních příležitostí. Pouze v těchto oblastech byla zaznamenána pozitivní změna vůči roku 2011, jak je patrné z tabulky 8. V oblasti Baskicka v roce 2012 byl nárůst o 0,6 % oproti roku 2011 a v Madridu byl zaznamenán nárůst o 0,8% oproti roku 2011.

Zaměstnanci pracující v autonomní oblasti Katalánska dostávají třetí nejvyšší průměrnou hrubou mzdou ve Španělsku. Hrubá měsíční mzda v Katalánsku zaznamenala pokles o 0,3% oproti roku 2011 na úroveň 2036 EUR.

Naopak nejnižší plat je na Kanárských ostrovech, v Galicii a v Extremaduře. Kanárské ostrovy a Extermadura se zároveň potýkají s jednou z nejvyšší měr nezaměstnanosti. Kanárské ostrovy se potýkají s nejnižším platem, jelikož příjmy získávají především z cestovního ruchu. Největší procentuální pokles oproti předcházejícímu roku byl zaznamenán v oblasti Kantábrie a La Rioja.

Tabulka 8: Průměrná roční hrubá mzda autonomních oblastí ve Španělsku v roce 2012 (v EUR)

Autonomní oblasti	Roční průměrná mzda v EUR	Průměrná měsíční mzda v EUR	Roční změna oproti r. 2011 v %
Andalusie	20 892	1 741	-2,2
Aragon	22 104	1 842	-1,0
Asturie	21 751	1 813	-2,4
Baleáry	20 961	1 747	-1,8
Baskicko	26 536	2 211	0,6
Extremadura	19 721	1 643	-0,8
Galicie	19 389	1 616	-2,9
Kanárské ostrovy	19 278	1 606	-1,2
Kantábrie	20 192	1 683	-3,5
Kastilie - La Mancha	20 536	1 711	-0,6
Kastilie - León	20 569	1 714	-2,2
Katalánsko	24 436	2 036	-0,3
Madrid	26 044	2 170	0,8
Murcia	20 682	1 724	-1,9
Navarra	23 784	1 982	-2,5
Rioja	20 346	1 696	-3,1
Valencie	21 224	1 769	-0,4

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z Instituto Nacional de Estadística

5. Zhodnocení výsledků a diskuze

Španělsko má rozmanitou historii od **vyhnání muslimů** z Pyrenejského poloostrova až po vstup do Evropské unie. Největší rozmach Španělsko zaznamenalo **za vlády katolických králů v 15. století**, během kterého se Španělsko stalo nejmocnější zemí střední a západní Evropy. Během následujících staletí země prošla vzestupy i pády a vznikající problémy, se kterými Španělsko vstoupilo do 20. století, řeší i nyní.

Po zlatých 20. letech 20. století přišla recese a Španělsko se stalo neprosperujícím, agrárním státem se špatnou politickou situací. Nepokoje postupně vedly k začátku jedné z nejkrvavějších **občanských válek v Evropě**, která vypukla v roce 1936. Po ukončení války byla země naprosto zdevastovaná a do čela země se dostává Franco, který na následujících 36 let nastolil tvrdou **diktaturu**. Za jeho vlády byla země uvrhnuta do izolace, ale po zjištění neschůdnosti tohoto systému došlo k uvolnění zahraničního obchodu a rozšíření cestovního ruchu. Po smrti Franca dochází k úplné přeměně země a **vzniká monarchie** s králem Juanem Carlosem I.

Země se postupně zapojuje do dění ve světě a v roce **1986 vstupuje do Evropského hospodářského společenství**. Vstup do společenství zemi přineslo více možností a otevřelo dveře k novým příležitostem. Španělská ekonomika se postupně rozvíjí a do nového milénia vstupuje jako jedna z nejvíce vyspělých a rozvinutých zemí světa. Reálný růst španělského hrubého domácího produktu v roce 2000 dosáhl 5,3%. Míra nezaměstnanosti od poloviny 90. let 20. století neustále klesala. V roce 2000 se míra nezaměstnanosti nacházela na úrovni 11,6%. V roce 2002 míra inflace byla 3,5 %. V roce 2002 Španělsko **přijímá euro**. K přijetí eura vedlo dodržování Maastrichtských kritérií. V roce 2008 svět zasáhla **hospodářská krize**, které způsobila strmý propad makroekonomických ukazatelů.

Na základě zkoumaných makroekonomických ukazatelů mohou být vyvozeny následující závěry.

Vývoj **hrubého domácího produkt** byl v průběhu let ovlivněn několika faktory, které způsobily rozdíly mezi hodnotami ve sledovaném období. HDP ve Španělsku v období 1996 až 2000 vykazovalo rostoucí tendenci. V roce 2000 dosáhl reálný růst HDP hodnoty 5,3% (nejvyšší hodnota ve sledovaném období). Na tento pozitivní růst mělo vliv dodržování

konvergenčních kritérií a ekonomický rozvoj země. Nejhlubší propad španělský HDP zaznamenalo v roce 2009 v době vypuknutí hospodářské krize ve světě. Na propadu HDP se podílela také krize ve stavebnictví, kterou zahájilo prasknutí cenové bubliny na trhu s nemovitostmi. Stavebnictví před světovou krizí zažívalo rozmach a z toho důvodu se na tvorbě HDP podílelo z větší části než doposud. V dnešní době se na HDP podílí spíše sektor služeb, především cestovní ruch. Španělská ekonomika se postupně z krize dostává, ale HDP poprvé až v roce 2014 zaznamenalo kladnou hodnotu 1,4%.

Španělská ekonomika si od vstupu do EU kladla za cíl dostat se na úroveň nejvyspělejších zemí Evropy. Na počátku 21. století se Španělsku dařilo a jeho HDP byl nad průměrem EU. Tento jev se držel až do roku 2009, kdy došlo k prudkému propadu. Ve Španělsku byl reálný růst HDP -3,6% a průměr EU byl -4,5%. I přestože na tom španělská ekonomika byla lépe než průměr EU, tak se z důsledků krize dostává pomaleji než západní ekonomiky Evropy a růst HDP od roku 2010 je pod úrovní EU.

Z hlediska autonomních oblastí Španělska se tato oblasti podílejí na tvorbě HDP různou měrou. Největší podíl na tvorbě HDP má Katalánsko. Druhý největší podíl na tvorbě HDP vytváří Madrid, a to se svým podílem ve výši 196 mld. EUR. Katalánsko je na tom o trochu lépe. Jeho podíl je přibližně 18,82 EUR asi 197,3 mld. EUR. Naopak nejméně se podílí autonomní města Ceuta a Melilla rozléhající se na marockém pobřeží.

Nejvýznamnějším sektorem, který se podílí na tvorbě HDP, je sektor služeb. Jeho důležitost v průběhu let roste. V roce 1985 se podílel z 56,1 %, o 29 let byla účast na tvorbě HDP již 74,4%. Služby se tedy v roce 2014 podílely 718 mld. EUR.

Druhým nejvýznamnějším sektorem španělské ekonomiky z hlediska tvorby HDP je průmysl. Průmysl je nejvíce rozšířený na severu země. Jeho podíl na tvorbě HDP se však snižuje, i když v roce 1995 průmysl vyprodukoval 90,8 mld. EUR a v roce 2014 již 168,6 mld. EUR. Jeho podíl na tvorbě HDP se ve stejném rozmezí let snížil o 12,9 %. Tento klesající trend z hlediska účasti na tvorbě HDP se španělská vláda snaží zastavit, a proto v září 2014 přijala nový vládní program na podporu průmyslu. Cílem programu je zvýšit spoluúčast průmyslu na tvorbě HDP a zajistit trvalý růst, který bude imunní proti negativním makroekonomickým vlivům.

Stavebnictví a zemědělství se na tvorbě HDP podílí nejmenší částí. V roce 2014 se stavební sektor podílel na tvorbě 5,6% asi 53,7 mld. EUR. Zemědělství svou atraktivitu ztrácí a jeho podíl na HDP nahrazují postupně jiné sektory.

Z hlediska zaměstnanosti na tom Španělsko není příliš dobře. Vysoká **míra nezaměstnanosti** je dlouholetým a současným problémem, se kterým se Španělsko potýká. Španělská nezaměstnanost je nejvyšší v EU. Na vysokou nezaměstnanost má přímý vliv mnoho faktorů, jako je například tuhost a nepružnost trhu práce, či vysoké náklady na zaměstnávání a propouštění lidí, nízká konkurenceschopnost na trhu a v důsledku toho nízké množství nově vytvořených míst. Od roku 1994 míra nezaměstnanosti klesala až do hospodářské krize v roce 2009. I přes rozmach stavebnictví a vznik nových pracovních míst mezi lety 2005- 2007 se míra zaměstnanosti příliš nezmenšila. Může to být zapříčiněno přílivem zahraničních pracovníků, který se mezi roky 2004 a 2005 zvětšil šestkrát. V roce 2014 míra nezaměstnanosti zaznamenala klesající tendenci na hodnotu 24,44%, a to poprvé od roku 2007.

Španělsko je typické svou decentralizací a vnitřní nerovnoměrností. Totéž platí i pro **míru nezaměstnanosti autonomních oblastí**. Nejmenší míra nezaměstnanosti v roce 2013 byla v hlavním městě Madridu a v Baskicku. V Madridu byla 19,76%, a to díky ekonomické významnosti místa a rozvoji dané oblasti. Naopak Baskicko se nachází na severu země, kde se vyskytuje důlní, hutnický i lodní průmysl. V Baskicku míra nezaměstnanosti v roce 2013 byla 16,58%. Nejvyšší míru nezaměstnanosti mají jižní oblasti jako je Andalusie, Extremadura, Kanárské ostrovy a města Ceuta a Melilla, kde se míra nezaměstnanosti nachází nad 33%. Míra nezaměstnanosti Španělska v roce 2013 byla 26,09%. Uzemní struktura míry nezaměstnanosti mezi roky 2006 a 2013 se nijak výrazně nezměnila. V roce 2006 bylo méně autonomních oblastí s nadprůměrnou mírou nezaměstnanosti oproti roku 2013.

Nejvíce zaměstnaných Španělů ve sledovaném období 1985 -2014 je v sektoru služeb. V roce 1985 struktura zaměstnaných byla 52,2% ve službách, 23,4% pracovníků v průmyslu, 7% ve stavebnictví a 17,4% v zemědělství. V roce 2014 je struktura zaměstnanosti podle

sektorů jiná. Ve službách pracuje 76,3% osob, v průmyslu 13,4%, ve stavebnictví 5,7% a v zemědělství jen 4,2% pracovníků.

Velkým problémem španělské ekonomiky je velká nezaměstnanost osob mladších 24 let. Nezaměstnanost mladých se do hospodářské krize držela okolo 20%. Mezi lety 2005 -2007 došlo k mírnému poklesu, což bylo způsobeno vznikem nových pracovních míst. V roce 2012 míra nezaměstnanosti mladých překročila úroveň 60%. Příčin tak velké nezaměstnanosti mladých lidí je mnoho. Zaměstnavatelé ve Španělsku mají vysoké nároky na kvalifikaci pracovníků. Spousta mladých Španělů je bez dostatečného vzdělání a požadované praxe v oboru. Na pracovním trhu je i nedostatek vytvořených pracovních míst určených pro nové absolventy. Nové absolventy nechtějí společnosti přijímat z důvodu nedostatečné praxe, kterou v rámci školní docházky nezískali. Mezi další příčiny patří problémy legislativního charakteru, které se španělská vláda snaží pozměnit reformami. Pro zlepšení situace jsou vytvářeny i roční plány a v boji proti vysoké nezaměstnanosti se angažuje i EU se svojí strategií Evropa 2020.

Celkové výdaje na podporu politiky zaměstnanosti do roku 2010 rostly, poté došlo k poklesu o 7,9% oproti předchozímu roku. Ve Španělsku jsou výdaje použity především na pasivní politiku zaměstnanosti, jakou jsou sociální dávky, než na aktivní boj proti nezaměstnanosti. Výdaje na politiku zaměstnanosti jsou rozděleny v poměry 66% k 34% ve prospěch pasivní politiky v roce 2006. O pět let byl rozdíl mezi výdaji větší, poměr byl 78% k 22%. Pro efektivnější působení aktivní politiky a lepší přerozdělování peněz byla vytvořena strategie aktivní politiky zaměstnanosti 2014 - 2016.

Španělská ekonomika podle získaných dat vykazuje **mírnou inflaci** s dvěma výkyvy. Španělská vláda se od přijetí závazku k plnění konvergenčních kritérií snaží držet stabilní cenovou hladinu bez prudkých výkyvů. Španělská míra inflace se mezi lety 2002 – 2009 pohybovala 1% nad průměrem EU. Hodnota inflace se před krizí od roku 2002 pohybovala mezi 3% až 4,1 %. V roce 2009 po vypuknutí hospodářské krize došlo ke strmému propadu o 4,4 procentní body. V roce 2009 došlo k deflaci, jejíž hodnota byla -0,3%. Tento propad a vznik deflace způsobil pokles cenové hladiny, neboli snížení cen zboží, služeb a ropy. Od roku 2011 dochází k tzv. dezinflaci, snížení míry inflace, která v roce 2014 vyústila v deflaci

ve výši -0,2%. Mezi roky 2011 a 2013 je španělská inflace a inflace EU téměř identická a má klesající tendenci. Proti deflaci se rozhodla bojovat ECB, která od března 2015 se rozhodla uvolnit měnovou politiku. K uvolnění dojde pomocí nákupu vládních dluhopisů a tisknutím nových peněz.

Mezi další sledované ukazatele patří **zahraniční obchod**, který je tvořen dovozem a vývozem. Rozdíl mezi nimi vytváří obchodní bilanci, jež je ve Španělsku dlouhodobě záporná. V posledních letech se ale rozdíly mezi exportem a importem zmenšily a export vykazuje rychlejší tempo růstu než import. V roce 2011 tempo růstu exportu bylo 14,8% více oproti minulému roku. Import vzrostl pouze o 9,7% než byl v roce 2010.

Pro rozvoj a růst ekonomiky je zahraniční obchod velmi důležitý a je závislý na otevřenosti ekonomiky. Mezi nejvýznamnější země, se kterými Španělsko obchoduje, jsou Francie a Německo. Komoditní struktura vývozu a dovozu se mezi roky 2001 až 2013 nijak výrazně nezměnila, změnila se pouze důležitost každé kategorie. Struktura dovozu se především skládá z produktů energetiky, strojů a zařízení a z chemického průmyslu. Oproti tomu komoditní struktura vývozu je tvořena stoji a zařízeními, potravinami a zbožím a také automobilovým průmyslem.

Poslední sledovanou veličinou je **veřejný dluh** Španělska. Zadlužení státu od přijetí konvergenčních kritérií by se mělo pohybovat pod úrovní 60% HDP. Pod touto úrovní se Španělsko drželo od roku 2000 až do roku 2009. Od světové krize se veřejný dluh Španělska začal postupně zvětšovat a podle předpokladů v roce 2014 protne hranici 100% HDP. Španělská vláda v posledním roce zavedla spoustu reforem na podporu snížení schodku jako je daňová reforma, změna struktury HDP či podpora průmyslu. Vládní program na podporu průmyslu zahrnuje především oblast infrastruktury, posílení konkurenceschopnosti a posílení domácí poptávky. Zda budou opatření účinná a do státního rozpočtu se dostane více peněz, se projeví až v následujících letech.

Španělsko má v roce 2014 zákonem stanovenou minimální mzdu ve výši 757 EUR měsíčně. Hrubá roční mzda ve Španělsku se liší podle sektoru a **autonomní oblasti**, ve které zaměstnanec pracuje. Nejvyšší plat podle sektoru je v průmyslu a podle oblasti je nejvyšší mzda v Madridu a oblasti Baskicka.

Po zhodnocení výsledných makroekonomických ukazatelů lze říci, že si španělská ekonomika prošla výraznými změnami od vstupu do EU. Po následcích vzniklých diktaturou se vzchopila a stala se prosperující zemí. Avšak problémy, které vznikly během hospodářské krize v roce 2009, si španělská ekonomika nese dále, ale postupně se snaží dostat z jejich důsledků.

6. Závěr

Španělsko ve srovnání s ostatními zeměmi EU má odlišný historický vývoj, který ovlivnil její dnešní podobu. Španělsko nejvíce ovlivnila diktatura generála Franca, následně vznik monarchie s králem Juanem Carlosem I. Pomocí těchto kroků se Španělsko v roce 1986 připojilo k Evropskému společenství a se vstupem do nového milénia španělská ekonomika patřila mezi nejsilnější ekonomiky světa. Silný růst ekonomiky byl způsoben několika kroky, které byly riskantní pro ekonomiku, a později zapříčinili hluboký propad.

Hospodářská krize, která zasáhla snad každou ekonomiku světa, přinesla spoustu problémů. Především odhalila nahromaděné problémy v klíčových oblastech španělského hospodářství. Tento fakt vedl k uvědomění, že současný španělský model ekonomiky není dále udržitelný. Španělská ekonomika byla příliš závislá na expanzi stavebnictví a realitního odvětví, které vytvářely nová pracovní místa a zvyšovaly životní úroveň obyvatelstva. Tento rozmach nebyl dále udržitelný a došlo k prasknutí realitní bubliny doprovázenou začátkem světové hospodářské krize. Prasknutí bubliny spustilo řetězec problémů v navazujících odvětvích. Následky krizí přetrvávají dodnes a španělské vládě se příliš nedaří řešit vzniklé problémy.

Na základě sledovaných makroekonomických ukazatelů lze usoudit, že si španělská ekonomika na počátku 21. století vedla dobře, a to až do propuknutí krize. Hrubý domácí produkt zaznamenal rostoucí tendenci převážně díky rostoucímu stavebnímu sektoru a příznivým vlivům na další související odvětví. Míru nezaměstnanosti se dařilo snižovat a před krizí byla na rekordně nejnižší hodnotě. Míra inflace se vyvíjela bez větších výkyvů a veřejný dluh Španělska se výrazně držel pod stanovenou úroveň konvergenčního kritéria. K výrazné změně došlo až po propuknutí světové hospodářské krize, která způsobila propad ve všech oblastech. Míra nezaměstnanosti nabrala směr prudkého nárůstu, obchodní bilance zaznamenala prudký propad především exportu. Španělský veřejný dluh strmě narůstá od krize a v roce 2013 se blížil hranici 100% HDP.

Španělská vláda se v poslední letech snaží zavést mnoho reforem, které mají pomoci snížit míru nezaměstnanosti, snížit deficit státního dluhu a udržet ekonomickou stabilitu. Zda všechny nově zavedené kroky pomohou, se ukáže až v průběhu času.

7. Seznam použitých zdrojů

Tištěné zdroje

- BEEVOR, Antony. *Španělská občanská válka*. Vyd. 1. Překlad Leonid Křížek. Plzeň: Jiří Ševčík, 2004, 319 s., [32] s. obr. příl. ISBN 80-729-1107-4.
- BENEŠ, Vlastislav. *Španělsko a Španělé*. 1. vyd. Praha: Grada, 2000, 122 s. Cesty (Grada Publishing).
- BRČÁK, Josef a Bohuslav SEKERKA. *Makroekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, 292 s. ISBN 978-80-7380-245-5.
- FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, 743 s. ISBN 80-732-5015-2.
- FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Rozšiřování ES/EU*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2001, 193 p. sv. č. 19. ISBN 80-210-2645-6.
- HELÍSEK, Mojmír. *Makroekonomie: základní kurs*. 2. přeprac. vyd. Slaný: Melandrium, 2002, x, 326 s. ISBN 80-861-7525-1.
- HINDLS, Richard. *Metody statistické analýzy pro ekonomy*. 2. přepracované vyd. Praha: Management Press, 2000, 259 s. ISBN 80-726-1013-9.
- CHALUPA, Jiří. *Dějiny Španělska v datech*. 1. vyd. Praha: Libri, 2011, 551 s. ISBN 978-807-2774-821.
- CHALUPA, Jiří. *Jak umírá diktatura: pád Frankova režimu ve Španělsku*. Olomouc: Votobia, 1997, 220 s. ISBN 80-719-8257-1.
- CHALUPA, Jiří. *Španělsko*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Libri, 2010, 219 s. Stručná historie států, sv. č. 72. ISBN 978-807-2774-784.
- KALÍNSKÁ, Emilie. *Mezinárodní obchod v 21. století*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010, 228 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3396-8.

ŠTĚPÁNEK, Pavel, Pavel KAVKA a Josef ŠKVOR. *Španělsko: průvodce do zahraničí*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1991, 98 s. ISBN 80-703-3141-0.

ŠTĚRBOVÁ, Ludmila. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, 364 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4694-4.

ROVNÁ, Lenka, KASÁKOVÁ, Zuzana, VÁŠKA, Jan. *Evropská unie v členských státech a členské státy v Evropské unii: europeizace vybraných zemí EU*. Praha: EUROLEX BOHEMIA; VIP BOOKS, 2007. 333 str. ISBN 978-80-7379-014-1.

UBIETO ARTETA, Antonio. *Dějiny Španělska*. Překlad Simona Binková. Praha: Lidové noviny, 1995, 911 s. Dějiny států (Nakladatelství Lidové noviny). ISBN 80-710-6117-4.

Tištěné cizojazyčné knihy

FARRELL, Mary. *Spain in the EU: the road to economic convergence*. New York: PALGRAVE, 2001, xviii, 216 p. ISBN 03-337-4963-4.

KAMEN, Henry. *A concise history of Spain*. London: Thames and Hudson, 1973, 191 p. ISBN 05-004-5016-1.

PAYNE, Stanley G. *The Franco regime, 1936-1975*. Madison, Wis.: University of Wisconsin Press, 1987, xvii, 677 p. ISBN 0299110702.

PHILLIPS, William D a Carla Rahn PHILLIPS. *A concise history of Spain*. New York: Cambridge University Press, 2010, xiii, 345 p. Cambridge concise histories. ISBN 0521607213.

TORTELLA, Gabriel a José Luis GARCÍA RUIZ. *Spanish money and banking: a history*. New York: PALGRAVE MACMILLAN, 2013, xiv, 253 p. ISBN 978-023-0347-656.

Elektronické publikace

European Commission. *Employment and social affairs*. [online]. [cit. 2015-01-02].

Dostupné z WWW: http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/en/employment_en.pdf

European Monetary Institute. *Convergence report 1998*. [on-line]. [cit. 2015-01-02].
Dostupné z WWW: <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr1998en.pdf>

European Mortgage Federation. *Hypostat 2008: A review of Europe's mortgage and housing market*. [online]. [cit. 2015-01-15]. Dostupné z WWW:
www.CHIPOTEKA.PL/CHIPOTEKA/CONTENT/DOWNLOAD/.../HYPOSTAT%202008.PDF

Instituto Nacional de Estadística. *Short-Term Population Projection for Spain, 2013-2023*.
[Online]. [Citace: 2014-9-5]. Dostupné z:
http://www.ine.es/en/prensa/np813_en.pdf.

Jimeno, Juan F.. *Spain and the EURO: The first ten years*. [Online]. [Citace: 2014-9-5].
Dostupné z WWW:
http://www.bde.es/f/webbde/Secciones/Publicaciones/OtrasPublicaciones/Fich/Spain_and_the_euro.pdf

Ministerio de economía y competitividad. *Stability Programme Update Kingdom of Spain 2013 -2016*. [on-line]. [cit. 2014-12-12]. Dostupné z WWW:
http://www.thespanisheconomy.com/stfls/tse/ficheros/2013/agosto/Stability_Programme_Update_2013_2016.pdf

Internetové zdroje

BANCO DE ESPAÑA. *About us*. [on-line]. Madrid: Banco de España, 2012. [cit. 2014-12-10]. Dostupné z WWW: <http://www.bde.es/bde/en/secciones/sobreelbanco/>

BANCO DE ESPAÑA. *Bank notes a coins*. [on-line]. Madrid: Banco de España. [cit. 2014-12-12]. Dostupný z WWW:
http://www.bde.es/bde/en/areas/billemone/Publico_general/

BANCO DE ESPAÑA. *Instruments of the Eurosystem*. [on-line]. Madrid: Banco de España. [cit. 2014-12-10]. Dostupné z WWW:
http://www.bde.es/bde/en/areas/polimone/instrumentos/Los_instrumento_12a60642abac821.html

- Český statistický úřad. *Databáze Eurostatu - tabulky dle témat*. [Online]. Dostupné z WWW: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h>
- ČT24. Česká televize: Co je kvantitativní uvolnění a jak plán ECB bude fungovat?. [Online] 22. 1 2015. [Citace: 2015-3-4]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/299155-co-je-quantitativni-uvolnovani-a-jak-plan-ecb-bude-fungovat/>
- ČTK. 2013. *iDnes.cz. iDnes.cz/ zprávy*. [Online] 11. 9 2013. [Citace: 2014-9-7]. Dostupné z WWW: http://zpravy.idnes.cz/lidsky-retez-v-katalansku-09t-zahranicni.aspx?c=A11030911_183833_zahranicni_mlb
- Europapress.es. *Mercado financiero: El gasto en políticas activas aumenta un 16,5 para 2015, hasta los 4746,3 millones*. [Online]. [Citace: 2015-3-5]. Dostupné z WWW: <http://www.europapress.es/economia/laboral-00346/noticia-economia-pge-gasto-politicas-activas-aumenta-165-2015-47463-millones-20140930115728.html>
- Instituto Nacional de Estadística. *Demographic phenomena: Migrations statistic*. [Online]. [Citace: 2014-9-5]. Dostupné z WWW: <http://www.ine.es/jaxi/menu.do?type=pcaxis&path=%2Ft20%2Fp277&file=inebase&L=1>.
- Katalánsko.com. *Katalánská národní identita*. [Online]. [Citace: 2014-09-05]. Dostupné z WWW: <http://www.katalansko.com/katalanska-narodni-identita/>.
- Lidovky.cz. *Za samostatné Katalánsko! Parlament schválil plebiscit o nezávislosti*. [Online] 16. 1 2014. [Citace: 2014-09-07]. Dostupné z WWW: http://www.lidovky.cz/za-samostatne-katalansko-parlament-schvalil-plebiscit-o-nezavislosti-1zw-/zpravy-svet.aspx?c=A140116_145357_ln_zahranici_msl.
- Ministerio de economía y competitividad – ICEX. *Análisis del comercio exterior español*. [on-line]. [cit. 2015-1-2]. Dostupné z WWW: http://informesestadisticos.icex.es/InformesComerciales/parametros_multiselect.jsp.
- Ministerio de Economía y Competitividad – Secretaría de estado de comercio. *Estadísticas del comercio exterior: España*. [on-line]. [cit. 2015-3-5]. Dostupné z WWW: <http://datacomex.comercio.es/>

- MINISTERIO DE EMPLEO Y SEGURIDAD SOCIAL. *Políticas activas de empleo* [online]. [cit. 2015-02-01]. Dostupné z WWW:
http://www.sepe.es/contenidos/personas/encontrar_empleo/normativa/politicas_activas_empleo.html
- MINISTERIO DE EMPLEO Y SEGURIDAD SOCIAL. *Anuario de Estadísticas*. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné z WWW:
<http://www.empleo.gob.es/estadisticas/ANUARIO2010/PMT/index.htm>
- MINISTERIO DE HACIENDA Y ADMINISTRACIONES PÚBLICAS. *Estadísticas de los Presupuestos Generales del Estado*. [online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupné z WWW:
<http://www.sepg.pap.minhap.gob.es/sitios/sepg/es-ES/Presupuestos/Estadisticas/Paginas/Estadisticas.aspx>
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR. *Španělsko: finanční a daňový sektor*. [on-line]. [cit. 2014-01-02]. Dostupné z WWW:
http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/spanelsko/ekonomika/financi_a_danovy_sektor.html
- Organisation for Economic Co-operation and Development. [online]. [cit. 2013-04-05]. Dostupné z WWW: <http://stats.oecd.org/>.
- SMITH – SPARK, Laura a spol. CNN. *King Felipe VI takes over in Spain, promises to be monarch 'for new times*. [Online] 20. 6 2014. [Citace: 30. 8 2014.]. Dostupné z WWW: <http://edition.cnn.com/2014/06/18/world/europe/spain-king-felipe-vi/>
- SOUČKOVÁ, Jana. *Webový atlas Španělska*. [online]. [cit. 2014-09-05]. Dostupné z: <http://geopokus.wz.cz>.
- The Economist. *Catalonia's independence vote: Yes and no*. . [Online] 10. 11 2014. [Citace: 2015-02-10]. Dostupné z WWW:
<http://www.economist.com/blogs/charlemagne/2014/11/catalonias-independence-vote>
- World population statistics. *Spain population 2013*. [Online]. [Citace: 2014-8-30] Dostupné z WWW: <http://www.worldpopulationstatistics.com/spain-population-2013/>.

- Zastupitelský úřad ČR v Madridu. *Španělsko: vnitropolitická charakteristika*. [Online] 2. 4 2014. [Citace: 2014-8-30]. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/spanelsko-vnitropoliticka-charakteristika-18556.html>.
- Zastupitelský úřad ČR v Madridu. *Španělsko: Zahraničně politická orientace*. [Online] 2. 4 2014. [Citace: 2014-8-30]. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/spanelsko-zahranicne-politicka-orientace-18557.html>
- Zastupitelský úřad ČR v Madridu. *Španělsko: Ekonomická charakteristika země – průmysl*. [Online] 1.11 2014. [Citace: 2014-01-02]. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/spanelsko-ekonomicka-charakteristika-zeme-18558.html#sec3>
- ZUKAL, Ing. Jiří. Ministerstvo vnitra České Republiky. *Předsednictví v Radě EU: Španělsko na půl roku dirigentem*. [Online]. Praha: MV ČR, 2010. [Citace: 2014-11-5]. Dostupné z WWW: <http://www.mvcr.cz/clanek/predsednictvi-v-rade-eu-spanelsko-na-pul-roku-dirigentem.aspx>

8. Seznam obrázků, tabulek a grafů

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj populace ve Španělsku v období 2001–2014 (v mil.)	14
Graf 2: Vývoj migrace ve Španělsku v letech 2008-2014 (v tis.).....	15
Graf 3: Hrubý domácí produkt ve Španělsku v letech 1995 – 2013 (reálný růst v %).....	39
Graf 4: HDP ve Španělsku ve srovnání s průměrem EU v letech 2002-2013 (reálný růst v %)	40
Graf 5: Vývoj sektorů španělského hospodářství z hlediska HDP v letech 1985 – 2014 (v %)	42
Graf 6: Míra nezaměstnanosti ve Španělsku mezi lety 1991-2014 (v %)	44
Graf 7: Míra nezaměstnanosti ve Španělsku ve srovnání s EU v letech 2000-2013 (v %) .	45
Graf 8: Míra nezaměstnanost ve Španělsku podle věkových skupin v letech 2006-2013 (v %).....	48
Graf 9: Míra nezaměstnanosti osob mladších 25 let ve Španělsku a EU v letech 2000 - 2013 (v %)	48
Graf 10: Struktura zaměstnanosti osob podle sektorů ve Španělsku v letech 1985-2014 (v %, celkový počet zaměstnaných ve Španělsku = 100%)	49
Graf 11: Vývoj tempa růstu zaměstnaných osob podle sektorů ve Španělsku v letech 2007 - 2014 (v %)	50
Graf 12: Tempo růstu výdajů na pasivní, aktivní a celkovou politiku zaměstnanosti (PZ) v letech 2007 až 2011 (v %)	51
Graf 13: Míra inflace ve Španělsku měřená indexem CPI v letech 2002-2014 (v %)	53
Graf 14: Míra inflace ve Španělsku ve srovnání s průměrem v EU v letech 2002-2013 (v %)	54
Graf 15: Vývoj zahraničního obchodu ve Španělsku v letech 1986 -2012 (v mil. EUR) ...	55
Graf 16: Vývoj tempa růstu exportu a importu ve Španělsku v letech 1995-2013 (v %) ...	55
Graf 17: Vývoj podílu exportu na importu v letech 1986 – 2013 ve Španělsku (v %)	56
Graf 18: Vývoj obchodní bilance ve Španělsku v letech 2002-2013 (v mil. EUR)	57
Graf 19: Tempo růstu příjmů a výdajů do státního rozpočtu v letech 2006 až 2014 (v %) .	61
Graf 20: Vývoj dlouhodobé úrokové sazby v letech 1980-2014 (v %)	62

Graf 21: Vývoj minimální mzdy ve Španělsku v letech 2004 - 2015 (v EUR).....	63
Graf 22: Vývoj průměrné roční hrubé mzdy ve Španělsku podle sektorů ve srovnání s průměrnou španělskou mzdou v letech 2008-2012 (v EUR)	64

Seznam obrázků

Obrázek 1: Autonomní oblasti Španělského království.....	16
Obrázek 2: Průběh světové krize ve 21. Století	36
Obrázek 3: Míra nezaměstnanosti autonomních oblastí ve Španělsku v roce 2013 (v %) ..	46
Obrázek 4: Míra nezaměstnanosti autonomních oblastí ve Španělsku v roce 2006 (v %) ..	47

Seznam tabulek

Tabulka 1: Nejlidnatější autonomní oblasti Španělska k 1. 1. 2014.....	15
Tabulka 2: Podíl autonomních oblastí ve Španělsku na tvorbě HDP v roce 2013 (v %)	43
Tabulka 3: Podíl aktivní a pasivní politiky zaměstnanosti z celkových výdajů na politiku zaměstnanosti (v %).....	52
Tabulka 4: Teritoriální zaměření zahraničního obchodu Španělska v roce 2001 a 2013 (v mil. EUR).....	58
Tabulka 5: Struktura nejčastějším exportních komodit zahraničního obchodu v roce 2001 a 2013 (v % a mil. EUR)	59
Tabulka 6: Struktura importních komodit zahraničního obchodu v letech 2001 a 2013 (v mil. EUR a v %).....	59
Tabulka 7: Celkový státní dluh v % HDP v letech 1999 -2014 (v %).....	60
Tabulka 8: Průměrná roční hrubá mzda autonomních oblastí ve Španělsku v roce 2012 (v EUR)	65